

**TURUN
YLIOPISTO**

Musiikin hyödyntäminen kaksikielisessä alkuopetuksessa

Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Tilda Pulli

16.2.2025
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Tilda Pulli

Otsikko: Musiikin hyödyntäminen kaksikielisessä alkuopetuksessa

Ohjaaja: Marjaana Puurtinen

Sivumäärä: 59 sivua, 13 liitesivua

Päivämäärä: 16.2.2025

Musiikin on havaittu auttavan sanaston ja kohdekielelle tyypillisten ilmaisujen oppimisessa sekä tukevan esimerkiksi lausumisen, puheen rytmin ja kielenkäyttäjän itsevarmuuden kehittymistä. Musiikki myös tarjoaa keinon hyödyntää erilaisia alkuopetusta palvelevia opetusmenetelmiä esimerkiksi erilaisten laululeikkien, riimien ja draamapedagogiikan muodossa. Tämän tapaustudkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten musiikkia hyödynnetään suomalaisessa kaksikielisessä alkuopetuksessa.

Tutkimuksessa tutkittiin kaksikielisessä alkuopetuksessa työskentelevien opettajien kokemuksia ja näkemyksiä sekä heidän käyttämiään opetusmenetelmiä ja muita toimintatapoja musiikkia hyödyntävään opetukseen liittyen. Kaksikielisen opetuksen kohdekieli oli tässä tutkimuksessa englanti. Tutkimuksen aineisto kerättiin havainnoimalla alkuopetusluokkien opettajia sekä haastattelemalla kahta kaksikielisen alkuopetusluokan opettajaa. Sekä havainnointi että haastattelu mukailivat MOVIC-viitekehysten (Torrás Vila 2021) pohjalta muodostettuja kategorioita. Tätä tutkimusta varten muodostetut MOVIC-kategoriat olivat laulaminen, rytmitaidot, kuuntelutaidot, ilmaisutaidot, ajattelun taidot sekä sosioemotionaaliset taidot. Haastattelussa oli tukena virikkeenä toimiva listaus havainnointijaksolla tehdyistä koodauksista.

Havainnoinnin ja haastattelun perusteella kaksikielisissä alkuopetusluokissa hyödynnettiin musiikkia monipuolisesti osana kouluarkea. Laulaminen ja rytmitaitojen harjoittelu korostuivat havainnoiduissa kouluissa musiikin hyödyntämisen keinoina. Myös kieliluokkien yhteiset tapahtumat olivat yleisiä ja ne tarjosivat mahdollisuuden erityisesti musiikin ja kulttuurintuntemuksen yhdistämiselle. Tämän lisäksi tutkimuksessa nousivat esille musiikin mahdollisuudet oppilaiden motivoinnissa, sanaston kartuttamisessa sekä päivittäisten rutiinien luomisessa. Jatkotutkimuksissa voitaisiin selvittää, kuinka paljon opettajille suunnatut koulutukset, kokemus opettajan omasta minäpystyvyydestä sekä oppimateriaalien tarjoamat mahdollisuudet tukevat musiikin hyödyntämistä kouluissa.

Avainsanat: kaksikielinen opetus, CLIL, kielirikasteinen opetus, alkuopetus, musiikki, englanti

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Vieraiden kielten opiskelu osana koulutusjärjestelmää	8
3	Alkuopetuksen toimintakulttuuri ja kieltenopetus	11
3.1	Koululaisen roolin harjoittelua	11
3.2	Ikäkaudelle tyypillisiä opetusmenetelmiä	12
3.3	Vieraan kielen oppiminen ja opetus alkuopetuksessa	14
4	Musiikki kielten opetuksessa	16
4.1	Laulaminen	16
4.2	Rytmitaidot	17
4.3	Kuuntelutaidot	18
4.4	Ilmaisutaidot	19
4.5	Ajattelun taidot, vuorovaikutustaidot ja kulttuureihin tutustuminen	20
5	Tutkimuskysymykset	22
6	Menetelmät	23
6.1	Osallistujat	23
6.2	Tutkimuksen toteutus	25
6.2.1	Oppituntien havainnointi	26
6.2.2	Kaksikielisen luokan luokanopettajan virikehaastattelu	27
6.3	Aineiston käsittely ja analyysi	28
6.4	Tutkimusetiikka	30
7	Tulokset	31
7.1	Koulu 1: Musiikkia erilaiset oppijat huomioiden ja muistamisen tukena	34
7.1.1	Laulaminen koulussa 1	35
7.1.2	Rytmitaitojen harjoittelu koulussa 1	36
7.1.3	Kuuntelutaitojen harjoittelu koulussa 1	37
7.1.4	Ilmaisutaitojen harjoittelu koulussa 1	39
7.1.5	Ajattelun taitojen sekä sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu koulussa 1	40
7.1.6	Musiikin ja vieraan kielen sanaston opettelua	41
7.2	Koulu 2: Musiikki osana koko koulun toimintaa	42

7.2.1	Laulaminen koulussa 2	43
7.2.2	Rytmitaitojen harjoittelu koulussa 2	44
7.2.3	Kuuntelutaitojen harjoittelu koulussa 2	45
7.2.4	Ilmaisutaitojen harjoittelu koulussa 2	45
7.2.5	Ajattelun taitojen sekä sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu koulussa 2	46
7.2.6	Vertaisryhmä tukee oppilaita ja opettajia	47
8	Pohdinta	49
8.1	Yhteenveto	49
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusehdotukset	50
	Lähteet	53
	Liitteet	60
	Liite 1. Saatesanat	60
	Liite 2. Tietosuojalomake	62
	Liite 3. Tutkimustiedote	65
	Liite 4. Havainnointilomake	67
	Liite 5. Teemahaastattelurunko	69
	Taulukot	
	TAULUKKO 1. KUVAUS TAPAUSAINEISTOSTA	24
	TAULUKKO 2. ESIMERKKI HAVAINNOINTILOMAKKEEN TÄYTÖSTÄ	26
	TAULUKKO 3. ESIMERKKI AINEISTON TEEMOITTELUSTA: ILMAISUTAIDOT KOULUSSA 1	29
	TAULUKKO 4. KOOSTE TEEMOITTELUN AVULLA SAADUISTA PÄÄKATEGORIOISTA	33
	Kuviot	
	KUVIO 1. HAVAINNOINTIJAKSON KOODAUKSET KOULUSSA 1	31
	KUVIO 2. HAVAINNOINTIJAKSON KOODAUKSET KOULUSSA 2	32

1 Johdanto

Nykymaailmassa useamman kielen osaaminen on yhä tärkeämpää. Globalisoitumisen myötä olemme jatkuvasti useiden kielten ympäröimiä, ja kielten osaaminen on jopa edellytys työelämässä menestymiselle (Anghel, Cabrales & Carro 2016, 1202). Eri kielet näkyvät niin arkipuheessa kuin esimerkiksi sosiaalisessa mediassakin. Pelkkä äidinkielen osaaminen riittää enää harvoin, ja vieraita kieliä aloitetaan tästä syystä opettelemaan yhä nuorempana. Nykyisin maailmanlaajuisesti yli puolet väestöstä puhuu useampaa kuin yhtä kieltä (Spitzer 2016, 67). Tämä heijastuu myös koulutukseen Suomessa sekä muualla maailmassa. Erityisesti englannin opiskelulla on suomalaisessa koulutusjärjestelmässä vahva asema.

Toinen keskeinen teema nykyisessä koulumaailmassa on eri oppiainerajojen häivyttäminen eli eheyttäminen (Kneen, Breeze, Davies-Barnes, John & Thayer 2020, 258).

Opetussuunnitelman perusteiden (POPS 2014, 29–31) mukaan eheyttäminen auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Eheyttämistä ovat esimerkiksi oppiaineiden tarkasteleminen lapsilähtöisestä näkökulmasta ja yhden teeman tai sisällön käsitteleminen samanaikaisesti usean oppiaineen kautta (Kneen ym. 2020, 272). Myös erilaiset laajemmat suomalaisissa kouluissa toteutetut monialaiset oppimiskokonaisuudet tarjoavat mahdollisuuden eri oppiaineille ominaisten tarkastelutapojen, käsitteiden ja menetelmien yhdistämiselle (POPS 2014, 29–31). Esimerkiksi taito- ja taideaineet tarjoavat usein luontevasti mahdollisuuksia käsitellä myös muiden oppiaineiden teemoja. Niihin eheyttämällä kouluarjessa voidaan käyttää enemmän aikaa taito- ja taideaineiden sisältöjen opetteluun, mikä taas on nähty positiivisena ilmiönä, sillä näiden oppiaineiden vuosiviikkotunteja on vähennetty lähivuosina (Kneen ym. 2020, 272).

Tulevana musiikin opettajana olen kiinnostunut erityisesti musiikin mahdollisuuksista eri oppiaineiden sisältöjen opetuksessa. Musiikin hyödyntämistä muiden oppiaineiden opetuksessa on pidetty hyödyllisenä oppimisprosessille. Luokanopettajaopiskelijoiden mielipiteisiin keskittyvässä tutkimuksessa (Gee 2023, 85) jopa 44.3 % vastaajista piti musiikin opetusta hyödyllisenä muiden oppiaineiden näkökulmasta. Samassa tutkimuksessa 62.4 % vastaajista oli sitä mieltä, että musiikin tuntien sisältöjä tulisi sisällyttää myös muihin oppiaineisiin, kuten matematiikkaan, kieliin, taideaineisiin, ympäristöoppiin, historiaan ja yhteiskuntaoppiin. Toisaalta 53 % oli myös sitä mieltä, että muiden oppiaineiden sisältöjä tulisi hyödyntää musiikin tunneilla. (Gee 2023, 85.)

Koska kielten oppiminen on nykykoulussa yhä keskeisempi tavoite, halusin lähteä tarkastelemaan musiikin hyödyntämistä juuri vieraiden kielten opetuksen näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavana kohdekielenä toimii englanti. Musiikilla onkin todettu olevan erityisen paljon positiivisia hyötyjä erityisesti kielen kehityksen näkökulmasta. Kouluissa tyypillisiä musiikin hyödyntämisen tapoja ovat esimerkiksi instrumentaalikappaleiden kuunteleminen, laulujen hyödyntäminen sekä erilaiset rytmikkaa hyödyntävät harjoitukset, joilla kaikilla on todettu olevan hyötyjä kielten oppimiselle (Degrave 2019, 412). Erityisesti laulujen hyödyntämistä on tutkittu paljon, ja laulaminen on todettu tehokkaaksi tavaksi oppia uutta sanastoa (Legg 2009, 10). Myös rytmikkaa sekä kehonkieltä on pyritty soveltamaan puheen rytmin ja intonaation harjoitteluun vieraan kielen oppitunneilla (Degrave 2019, 413).

Nykyisin myös musiikin hyödyntämistä halutaan tarkastella yhä laajempina kokonaisuutena. Torras Vilan (2021) artikkelissa musiikin ja vieraan kielen oppimisen eheyttämistä on tarkasteltu MOVIC- eli Movement and Music Through English -viitekehyksen näkökulmasta. Kyseinen viitekehys on Torras Vilan kehittämä musiikkia luokassa monipuolisesti hyödyntävä ohjelma. Sen tarkoituksena on hyödyntää musiikkia muutenkin kuin pelkästään erilaisia lauluja opetukseen sisällyttämällä ja ohjelma on suunnattu varhaiskasvatukseen sekä alakouluun. (Torras Vila 2021, 36.)

MOVIC yhdistelee vieraan kielen oppimiseen laulamista, rytmitaitoja, tempossa pysymisen opettelua, kuuntelua, luovaa työskentelyä, kehollista ilmaisua, tanssia sekä yksilöön liittyvien ominaisuuksien kehittämistä. Yksilöön liittyviä ominaisuuksia ovat esimerkiksi itsetietoisuus, suhde musiikkiin ja tunneälykyys. Harjoitteet sisältävät pääsääntöisesti musiikin opetuksen keskeisiä elementtejä, joita ovat esimerkiksi tahti, rytmi, äänenlaatu, musiikillinen tietoisuus ja kehollinen ilmaisu. MOVIC-harjoitteet voivat olla esimerkiksi keskustelevia ja tehtäväkeskeisiä sekä perustua puheen ja musiikillisen toiminnan koordinaatioon, tarinankerrontaan tai pelillisyyteen. (Torras Vila 2021, 41–42.)

Tässä tutkimuksessa tutkitaan, miten musiikki näkyy kahden suomalaisen alakoulun kaksikielisten alkuopetusluokkien arjessa. Tutkimus on havainnointia sekä haastattelua hyödyntävä tapaustutkimus, jossa syvennytään tutkimukseen osallistuneiden luokkien opettajien tekemiin ratkaisuihin sekä näkökulmiin musiikin hyödyntämiseen liittyen. MOVIC:in pohjalta tätä tutkimusta varten valittiin viisi keskeistä kategorialaajaa, jotka ovat laulaminen, rytmitaidot, kuuntelutaidot, ilmaisutaidot sekä ajattelun taitojen ja

sosioemotionaalisten taitojen kategoria. Sekä havainnointi että haastattelu pohjautuivat näihin MOVIC-kategorioihin. Myös mahdolliset MOVIC-kategorioiden ulkopuoliset musiikin hyödyntämistavat otettiin huomioon. Näitä varten muodostettiin oma havainnointikategoria.

Tutkimuksessa tutkitaan kaksikielisiä alkuopetusluokkia eli peruskoulun luokka-asteita 1–2. Kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa oppiaineiden sisältöjä opetellaan vieraalla kielellä (Bialystok 2018; Mård-Miettinen, Hansell & Kvist 2023). Tällaista opetusta järjestettiin Sjöbergin, Mård-Miettisen, Peltoniemen ja Skinnarin (2018) Suomessa vuonna 2017 tekemän selvityksen mukaan yhteensä 56 kunnassa, ja samaisessa selvityksessä voitiin huomata, kuinka kaksikielisen opetuksen suosio on kasvanut viime vuosikymmeninä globalisoituvan maailman mukana.

Kielen oppimisen näkökulmasta mahdollisimman varhain aloittaminen on tärkeää.

Esimerkiksi Mihaljević Djigunovićin (2010) tutkimuksen mukaan alle 10-vuotiaana englannin opiskelun aloittaneet oppilaat pärjäsivät kaikissa testatuissa englannin kielen taitoalueissa eli kirjoittamisessa, lukemisessa sekä kuulunymmärtämisessä paremmin kuin myöhemmin opiskelun aloittanut vertailuryhmä. Samassa tutkimuksessa vieraan kielen opiskelun aloittaminen varhain tuki myös oman äidinkielen taitoja. (Mihaljević Djigunović 2010, 309.) Kielten opiskelun varhaisen aloittamisen tarjoamien hyötyjen takia halusin myös omassa tutkimuksessani tutustua nimenomaan kielen varhaiseen oppimiseen ja alkuopetuksen ikävaiheen mahdollistamiin opetusmenetelmiin suomalaisen koulujärjestelmän näkökulmasta käsin.

Alkuopetuksen yhtenä keskeisenä teemana toimii lapsilähtöisyys. Lapsilähtöisyyden on havaittu auttavan parempien oppimistulosten saavuttamisessa ja sitä voidaan luokassa hyödyntää esimerkiksi oppilaiden mielenkiinnonkohteita huomioimalla sekä tarjoamalla oppilaille tilaisuuksia harjoitella taitoja yhteistyössä vertaisryhmän kanssa (Lerkanen ym. 2016, 154). Nuorten oppilaiden kanssa tulisi Deren (2019, 652) mukaan hyödyntää myös mielikuvituksellisuutta, pelillisyyttä sekä luovuutta kehittäviä työskentelytapoja. Näiden lähtökohtien pohjalta koin, että musiikin hyödyntämismahdollisuuksia olisi kiinnostavaa tutkia juuri alkuopetusluokissa ja nykymaailmassa tärkeän taidon eli vieraan kielen oppimisen näkökulmasta.

2 Vieraiden kielten opiskelu osana koulutusjärjestelmää

Kaksikielinen opetus on ollut pitkään osa eri maiden koulutusjärjestelmää. Se on ollut monissa maissa vaihtoehto tavalliselle opetukselle jo yli viisikymmentä vuotta ja kaksikielistä opetusta on tarjottu esimerkiksi englannin, ranskan sekä espanjan kielellä useissa eri maissa (Bialystok 2018, 666–676). Kaksikielistä opetusta voidaan ajatella yläkäsitteenä laajalle valikoimalle erilaisia opetusohjelmia, joiden päätavoitteena on opettaa opetus suunnitelman sisältöjä vieraalla kielellä, joka voi mahdollisesti olla muu kuin oppilaan kotikieli (Bialystok 2018, 667). Tällaisten ohjelmien määrittely kuitenkin vaihtelee maittain, ja ohjelmien ominaispiirteisiin vaikuttavat myös koulujärjestelmään sekä yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyvät tekijät (Bialystok 2018, 666–676).

Kaksikielisellä opetuksella on kielitaidon kehittymisen lisäksi havaittu olevan moninaisia hyötyjä. Tällaisiin hyötyihin lukeutuvat esimerkiksi kognitiiviset hyödyt, ja kaksikieliseen opetukseen osallistumisen onkin huomattu parantaneen oppilaiden keskittymiskykyä (Bialystok 2018, 675; Christoffels, de Haan, Steenbergen, van den Wildenberg & Colzato 2015, 377). Toisaalta kaksikielisellä opetuksella on myös erilaisia hyötyjä yhteiskunnan jäsenen näkökulmasta. Kaksikielinen opetus ja sen myötä karttunut kielitaito voi mahdollistaa tulevaisuudessa paremman työllistymisen, matkustamisen, sosiaalisten suhteiden laajenemisen, kulttuuriin ja taiteeseen tutustumisen tai se voi mahdollisesti auttaa tulemaan läheisemmäksi kyseistä kieltä puhuvien sukulaisten kanssa (Bialystok 2018, 675).

Suomalaisissa kouluissa virallinen opetuskieli on joko suomi, ruotsi, saame, romani tai viittomakieli (Perusopetuslaki 1998/628 10§). Koulun opetuskielen lisäksi opetus suunnitelman perusteissa (POPS 2014) on määritetty, että oppilaat opiskelevat alakoulun aikana toista kotimaista kieltä sekä toista vierasta kieltä tai saamea. Näistä kahdesta pakollisesta koulun opetuskielen ulkopuolisesta kielestä vähintään toisen täytyy olla pitkän ja toisen keskipitkän oppimäärän mukainen. Näiden opetus suunnitelmissa pakollisiksi määrättyjen kieliopintojen lisäksi kouluissa on mahdollista opiskella muiden vieraiden kielten eri laajuisia oppimääriä. (POPS 2014, 130.)

Suomalaisissa kouluissa osa opetuksesta voidaan kuitenkin antaa muulla kuin koulun opetuskielellä, jos se ei vaaranna oppilaan mahdollisuuksia seurata opetusta (Laki perusopetuslain muuttamisesta 1999/1288 10§). Äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten oppiainekohtaisten opintojen lisäksi opetusta on mahdollista toteuttaa

erilaisin vierasta kieltä ja opetussuunnitelman sisältöjä yhdistävin menetelmin. Tässä tutkimuksessa tästä opetustavasta käytetään termiä kaksikielinen opetus. Kaksikielisessä opetuksessa uusi kohdekieli pyritään ottamaan heti kielenkäytön resurssiksi, ja tätä tuetaan erilaisin pedagogisin keinoin (Mård-Miettinen ym. 2023, 146).

Kaksikielinen opetus on opetussuunnitelman perusteissa jaoteltu laajamittaiseen sekä suppeaan kaksikieliseen opetukseen. Laajamittainen kaksikielinen opetus voidaan suomalaisessa koulutusjärjestelmässä edelleen jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylypyyn sekä muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen kielenopetukseen, jossa vähintään 25 % opetuksesta järjestetään kohdekielellä. (POPS 2014, 91.) Laajamittaisen kaksikielisen opetuksen on maailmalla havaittu kehittäneen oppilaiden kielitaitoa lähes natiivipuhujan tasolle tietyissä kielitaidon osa-alueissa, kehittäneen oppilaiden kognitiivisia taitoja, tukeneen oppiaineiden sisältöjen oppimista kohdekielellä sekä koulun toisella opetuskielellä ja vahvistaneen positiivisia asenteita kohdekieltä sekä sen puhujia kohtaan (Pérez-Cañado 2012, 317). Yhtenä esimerkkinä opetussuunnitelmassa määritellystä laajamittaisesta kaksikielisestä opetuksesta toimii CLIL-menetelmään perustuva kaksikielinen opetus.

CLIL eli Content and Language Integrated Learning on kaksikielistä opetusta, jossa akateemisia taitoja sekä vierasta kieltä opetetaan rinnakkain. Vieraan kielen oppiminen ulottuu myös englannin oppituntien ulkopuolelle. Myös muita vastaavia ohjelmia löytyy, mutta CLIL-termiä suositellaan käytettäväksi Euroopassa. (Morton 2018, 275.) Van Kampenin, Meirinkin, Admiraalin ja Berryn (2020) mukaan CLIL-opetuksen toteutustapa vaihtelee maittain. Opetusta saatetaan järjestää esimerkiksi niin, että tietyn aineen opettaja ottaa lisäroolin oman oppiaineensa lisäksi vieraan kielen opettajana. Joissain tapauksissa taas kielenopettaja toimii myös muiden oppiaineiden opettajana. (Van Kampen ym. 2020, 855–856.)

Laajamittaisen kaksikielisen opetuksen rinnalla on kuitenkin myös muita kaksikielisen opetuksen ohjelmia. Myös tällaisilla kohdekieltä vähemmän kouluarkeen sisällyttävillä ohjelmilla ja toimintatavoilla on todettu erilaisia hyötyjä. Lightbownin ja Spadan (2020, 427) mukaan myös lyhyet mutta intensiiviset kohdekielen opetustuokioidet edistävät oppimista. Kyseisessä artikkelissa keskityttiin esimerkiksi opetusryhmiin, jotka opettelivat kohdekieltä intensiivisemmin vain tietyillä oppitunneilla tai vuosiluokilla verrattuna perinteiseen laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen, jossa opetusta tulisi olla jatkuvasti vähintään 25 %

ja kohdekielen opetteluun kannustetaan mahdollisimman varhain opiskeluajan lisäämiseksi. Voidaankin ajatella, että myös vähemmän kohdekieltä muuhun opetukseen eheyttävät ohjelmat voivat lopulta kerryttää merkittävästi kohdekielen opiskelutunteja ja näin myös edistää kielitaitoa.

Laajamittaista kaksikielistä opetusta vähemmän kieltä muuhun opetukseen eheyttävä opetus eli suppea kaksikielinen opetus tarkoittaa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan kohdekielellä. Tällaisesta opetuksesta käytetään usein termiä kielirikasteinen opetus ja sen oppiaineiden tavoitteet ovat samat kuin sellaisen perusopetuksen, joka ei ole kielirikasteista. (POPS 2014, 94.) Kielirikasteinen opetus kuitenkin kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön koulussa ja vapaa-ajalla, ja tällaisessa opetuksessa kielelliset tavoitteet tulisi suhteuttaa annetun opetuksen määrään (Lightbown & Spada 2020 429–430; POPS 2014, 95). Tässä tutkimuksessa tutustutaan sekä CLIL-menetelmää hyödyntävän koulun että kielirikasteista opetusta hyödyntävän koulun opetukseen ja toimintakulttuuriin niissä työskentelevien luokanopettajien näkökulmasta.

3 Alkuopetuksen toimintakulttuuri ja kieltenopetus

Alkuopetusluokkien eli vuosiluokkien 1–2 kanssa oppiaineiden uusien sisältöjen oppimisen rinnalla korostuvat vahvasti koulun käytäntöihin tutustuminen, oppimaan oppiminen ja ajattelun taidot. Ikävaihe myös mahdollistaa monien vieraan kielen opiskelulle tyypillisten opetusmenetelmien, kuten pelillisyyden ja draamaharjoitteiden, luonnollisen sisällyttämisen osaksi oppilaiden kouluarkea. Tässä luvussa tutustutaankin alkuopetuksen mahdollisuuksiin monipuolisten kieltenopetusta tukevien toimintatapojen näkökulmasta.

3.1 Koululaisen roolin harjoittelua

Bialystokin (2018, 667) mukaan ensimmäisten kouluvuosien tavoitteena on luoda perustaa akateemisille taidoille sekä asenteille opetusta kohtaan. Oppilaiden kanssa tulisi harjoitella esimerkiksi stressinsietokykyä, haastavista tilanteista yli pääsemistä, sinnikkyyttä sekä tunneilmaisua (Denham & Brown 2010, 656). Myös tutkimushetkellä voimassa olevien opetussuunnitelman perusteiden (POPS 2014) pohjalta alkuopetuksessa tulisi kehittää vastaavia valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Opetuksessa tulisi esimerkiksi ohjata yhdessä toimimiseen, omista koulutehtävistä vastuun kantamiseen sekä omatoimisuuteen. (POPS 2014, 100).

Kouluarki sisältää monia sääntöjä ja rutiineja, joista ainakin osa on vielä alkuopetusikäisille oppilaille melko tuntemattomia. Siksi koulun alkaessa näiden harjoitteluun kuluu paljon aikaa. Tällaisia koulun rutiineja voidaan luokitella monilla tavoilla. Tästä esimerkkinä toimii luokittelu niin sanottuihin sääteleviin rutiineihin ja tukeviin rutiineihin, joista molemmat korostuvat myös koulussa toimimisen taitoja harjoitellessa. Sääteleviä rutiineja ovat esimerkiksi siivoaminen, omien vaatteiden paikalleen vieminen, keskeyttämättä kuunteleminen sekä jonon tekeminen siirtymätilanteessa (Leinhardt, Weidman & Hammond 1987, 143). Tällaiset rutiinit toistuvat useasti koulupäivän aikana ja ne sujuvoittavat koulupäivää jättäen samalla enemmän aikaa oppimiselle ja tavoitteelliselle toiminnalle oppiaineiden sisältöjen näkökulmasta. Säätelevien rutiinien toimimattomuus saattaa luoda epäjärjestyttä sekä tottelemattomuutta, kun taas niiden toimiessa oppilailta odotettu käytös on selkeästi määriteltyä ja oppilaiden tiedossa. (Leinhardt ym. 1987, 143.)

Tukevat rutiinit mahdollistavat opetus-oppimistapahtuman. Tällaisia rutiineja ovat esimerkiksi materiaalien asettelu valmiiksi oppilaan pulpetille, taululle tai opettajan pöydälle, monisteiden jakaminen sekä sivun etsiminen oppikirjasta. Tukevissa rutiineissa päävastuu on

usein opettajalla, mutta myös oppilaat osallistuvat näiden rutiinien toteuttamiseen. Oppilaat saattavat esimerkiksi auttaa materiaalien jakamisessa tai etsiä sivun oppikirjasta opettajajohtoisesti. (Leinhardt ym. 1987, 143–144.)

Koulussa toimitaan jatkuvasti osana samanikäisten oppilaiden vertaisryhmää. Jotta koulu olisi mahdollisimman viihtyisä ja turvallinen oppimisympäristö kaikille oppilaille, jo koulupolun alusta saakka on tärkeää käyttää aikaa sosioemotionaalisten taitojen eli tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun. Koulussa tarvittuja tunne- ja vuorovaikutustaitoja ovat esimerkiksi yhteistyötaidot, kommunikaatio- ja ilmaisutaidot, itsesäätelytaidot, itsetietoisuus sekä kyky asettua muiden asemaan (Weissberg, Durlak, Domitrovich & Gullota 2015, 6–7; Santamaria-Villar, Gilar-Corb, Pozo-Rico & Castejon 2021, 6).

Oppilaita voi rohkaista näiden taitojen harjoitteluun esimerkiksi oppitunneilla, juhlissa, osana leikki- tai ruokailuhetkeä sekä pelatessa (POPS 2014, 101). Alkuopetusikäisten oppilaiden kanssa oppimiskokemukset syntyvät pienistä hetkistä. Oppilaat harjoittelevat sosiaalisia taitoja esimerkiksi keskustelua aloittaessa ja ylläpitäessä, leikkiessä, vuorotellessa, apua pyytäessä sekä toiselle palautetta antaessa (Denham & Brown 2010, 657). Tässä tutkimuksessa syvennytään näiden taitojen harjoitteluun rinnakkain musiikkia hyödyntävien toimintatapojen kanssa.

Koska alkuopetusikäisten oppilaiden kanssa aikaa kuluu paljon yllä kuvailtujen rutiinien, sosioemotionaalisten taitojen sekä muiden koulunkäyntiä sujuvoittavien taitojen harjoitteluun, tässä tutkimuksessa tarkastellaan musiikin hyödyntämistä myös oppiaineiden sisältöjen ulkopuolisesta näkökulmasta, kuten rutiinien ja luokanhallintakeinojen kautta. Oppiaineiden sisältöjen opetustuokit sekä luokan muut toimintatavat muodostavatkin tässä tutkimuksessa kokonaisuuden, josta käytetään termiä luokan toimintakulttuuri. Toimintakulttuuria tarkastellaan myös koko koulun ja useampien luokkien välisten tapahtumien näkökulmasta.

3.2 Ikäkaudelle tyypillisiä opetusmenetelmiä

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan alkuopetusluokan työtavoissa tulisi painottaa havainnollisuutta, toiminnallisuutta, leikkiä, pelillisyyttä, mielikuvituksellisuutta sekä tarinallisuutta (POPS 2014, 100). Monet näistä opetussuunnitelmassa mainituista työtavoista tarjoavat soveltamismahdollisuuksia erityisesti taito- ja taideaineissa, esimerkiksi musiikissa. Perryn, Donohuen & Weinsteinin (2007) mukaan opettajien tulisi kiinnittää oman opetuksensa suunnittelussa huomiota siihen, että koulussa opiskeltavat taidot linkittyvät

oppilaiden omaan kokemusmaailmaan, ja vastaavasti luokan oppilaiden kiinnostuksenkohteita tulisi sisällyttää koulun opetukseen. Tällaisen toiminnan on aikaisemmissa tutkimuksissa huomattu johtavan parempiin oppimistuloksiin ja vaikuttaneen positiivisesti oppilaiden käytökseen sekä käsitykseen omista akateemisista taidoista. (Perry ym. 2007, 269.)

Myös monipuolinen liikunta ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista (Pesce ym. 2016, 12). Ojalan (2020) mukaan tällaisten toimintatapojen hyödyntäminen ei ainoastaan tue lapsen tiedollista kehittymistä, vaan se myös tarjoaa samalla tilanteita harjoitella muiden kanssa toimimista ja tunteiden säätelyä. Näissä tilanteissa lapsi pääsee pohtimaan omaa rooliaan osana vertaisryhmää ja harjoittelemaan itsensä ilmaisemista. Esimerkiksi leikkiessään lapsi pääsee harjoittelemaan erilaisia rooleja sekä yhdistämään mielikuvitukseen, tarinankerrontaan, luovuuteen ja ympärillä olevan maailman hahmottamiseen liittyviä taitoja. (Ojala 2020, 184–187.) Vaikka vapaat leikkihetket eivät ole alakoulun oppitunneilla kovin yleisiä, erilaisia leikkilisiä ja pelillisiä menetelmiä käytetään alkuopetuksen tukena.

Yksi tyypillinen lapsilähtöisyyttä tukeva opetusmenetelmä on draamapedagogiikka. Draamapedagogiikalla tarkoitetaan Celumen, Besançonin ja Zenasnin (2019, 2) mukaan opetusta, jossa käytetään draamaharjoitteita tai -tekniikoita. Tällaisia harjoitteita voivat olla esimerkiksi eri roolien näyttely ja teeskentely, improvisaatio, prosessidraamaharjoitteet, tekstien tulkitseminen, käsikirjoituksen kirjoittaminen sekä erilaiset ääneen keskittyvät harjoitteet (Celume ym. 2019, 2; Wu 2022, 703). Draamaharjoitteiden hyödyntäminen luokassa voi tarjota tavoitteelliselle opiskelulle mielikuvitusta hyödyntävän opetusmenetelmän, joka samalla tukee oppilaiden sisäistä motivaatiota. Myös erilaiset musiikkileikit sisältävät draamaharjoitteiden piirteitä.

Toisaalta draamaharjoitteet tukevat loistavasti myös kielten oppimisen sisältöjä. Draama tarjoaa tavan mallintaa sellaisia tilanteita, jotka tulevat myös arjessa eteen ennalta-arvaamattomasti. Tällaisissa kommunikaatiotilanteissa ei ole yhtä oikeaa tapaa vastata, ja oppilaat pääsevät harjoittelemaan vastaavassa tilanteessa toimimista esimerkiksi draamaharjoitteiden kautta. (O'Toole, Stinson & Moore 2009, 66.) Erityisesti vuorovaikutustaitoja harjoittavia tehtäviä sekä draamaharjoitteita pyritään sisällyttämään yhä enemmän kielten opetusmateriaaleihin (Tomlinson 2012, 167).

Alkuopetuksen keskeisiä tavoitteita ovat luku- ja kirjoitustaidon oppiminen. Tämän takia kielitaidon kehittäminen on keskeinen osa alkuopetuksen arkea, niin äidinkielen ja

kirjallisuuden tunneilla kuin myös muissa oppiaineissa. Varsinaisten kielten oppituntien ulkopuolella kielitaidon kehittymistä voidaan Wun (2022, 705) mukaan edistää esimerkiksi erilaisilla epämuodollisemmilla harjoitteilla. Tällaisia harjoitteita ovat esimerkiksi laulaminen, tanssiminen, soittaminen, musiikinkuuntelu sekä erilaiset draamaharjoitteet. Näiden opetusmenetelmien havaittiin Wun (2022) tutkimuksessa edistäneen oppilaiden kiinan kielen taitoa.

3.3 Vieraan kielen oppiminen ja opetus alkuopetuksessa

Englannin kielen asema osana suomalaista perusopetusta on vahva, sillä pitkän oppimäärän mukaisen kielen eli A1-kielen opettelu aloittamista on aikaistettu myös muilla kuin kaksikielisen opetuksen luokilla jo ensimmäiselle luokalle. A1-kieli on useimmissa suomalaisissa kouluissa englanti. Vieraan kielen opettelu jatkuu nykyisin koko peruskoulun ajan. Opetussuunnitelman perusteiden A1-kielen täydennysjulkaisun (Opetushallitus 2019) mukaan ensimmäisellä luokalla alkavan vieraan kielen työtapojen valinnassa tulisi kiinnittää huomiota oppilaiden ikäkauteen ja kehitysvaiheeseen. Lähtökohtana opetukselle tulisi olla toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetussuunnitelman mukaan taitojen oppimista voidaan eheyttää muihin oppiaineisiin, ja työtavoissa voi yhdistää leikinomaisuutta, musiikkia, draamaa, pelejä, liikettä sekä eri aisteja. (POPS 2019, 28.) Oppilaiden tulisi altistua monipuoliselle kieliympäristölle, joka vetoaa heihin ja jolle altistuminen johtaa oman puheen tuottamiseen. Nuoret lapset myös nauttivat toistosta ja ennalta-arvattavuudesta. (Wewer 2017, 281.)

Vieraan kielen opetukselle tyypillisiä työskentelytapoja ovat Wewerin (2018, 282) mukaan esimerkiksi viikoittaiset laulut, riimit, erilaiset hyvästelyt, leikkiä hyödyntävät toimintatavat sekä pienten tekstikatkelmien lukeminen. Erityisesti laulut on havaittu aikaisemmissa tutkimuksissa toimivaksi kielten opiskelun keinoksi. Torras Vilan (2021) mukaan laulujen on havaittu auttavan vieraan kielen sanaston, kieliopin, puheen, lausumisen, kuuntelun ja kirjoittamisen oppimisessa. Laulaminen ja kappaleiden kuunteleminen ovat kyseisen artikkelin mukaan yleisesti käytettyjä työtapoja, joissa kieltä tulee harjoiteltua toistamalla, mutta ilman tylsistymistä. Musiikin hyödyntäminen auttaa myös sanojen lausumisessa ja kehittää yksilön foneettisia taitoja sekä intonaatiota. (Torras Vila 2021, 37.)

Kaksikielisessä opetuksessa kohdekieli on usein mukana myös luokan muissa rutiineissa, mikä edistää kohdekielen ilmaisujen toistamista päivittäisellä tasolla. Wewerin (2018, 282) mukaan esimerkiksi erilaiset tervehdykset, ”small-talk”, läsnäolijoiden tarkastaminen, säästä

puhumisen sekä syntymäpäivistä ja muista päivämääristä keskustelu ovat kouluarjessa toistuvia tilanteita, joissa oppilaiden kanssa voidaan harjoitella erityisesti sosiaalista kieltä. Tällaisten opetusmenetelmien olisi Wewerin (2018, 281) mukaan tärkeää olla ikätasolle sopivia ja mahdollisuuksien mukaan linkittyä koulun tapahtumiin tai esimerkiksi vuodenaikoihin.

Monipuoliselle kieliympäristölle altistumisen ja oman puheen tuottamisen harjoittelun rinnalla myös kohdekielen maiden kulttuurintuntemus on tärkeää. Ozfidan ja Toprakin (2020, 6–7) mukaan kieli heijastelee kulttuuria ja monikielisillä henkilöillä on todettu olevan laajempi kuva erilaisista kulttuurisista taustoista, jolloin heidän on myös helpompi luoda ihmissuhteita eri puolilta maailmaa kotoisin olevien ihmisten kanssa. Siksi myös kohdekielen kulttuuriin tutustuminen on tärkeä osa kouluarkea.

4 Musiikki kielten opetuksessa

Tässä luvussa käsitellään musiikin erilaisia hyödyntämistapoja vieraan kielen opetuksessa ja tutustutaan musiikin eri sisältöalueiden mahdollisiin hyötyihin vieraan kielen oppimisen ja kouluarjen näkökulmasta myös alkuopetuksen ulkopuolella. Musiikin hyödyntämistapoja tarkastellaan Torras Vilan (2021) MOVIC-viitekehyksen pohjalta luotujen kategorioiden eli laulamisen, rytmitaitojen, kuuntelutaitojen, ilmaisutaitojen sekä ajattelun taitojen ja sosioemotionaalisten taitojen kautta. Ajattelun taidoista ja sosioemotionaalisista taidoista muodostuva kategoria käsittelee yksilön itsetietoisuuteen, vuorovaikutustaitoihin sekä kulttuurintuntemukseen liittyviä teemoja.

Valittujen kategorioiden lisäksi musiikin hyödyntämistä tarkastellaan tässä tutkimuksessa koulukohtaisten opetussuunnitelmien sekä oppimisympäristön näkökulmasta. Esimerkiksi tilankäyttö sekä tarjolla olevat materiaalit ja resurssit on luokiteltu vaikuttavaksi tekijöiksi oppimistuloksia tarkasteltaessa (Wang & Degol 2016, 318). Tämän takia ne on huomioitu myös tässä tutkimuksessa musiikin eheyttämistä tutkittaessa.

4.1 Laulaminen

Laulaminen ja äänenkäytön harjoittelu ovat osa tutkimushetkellä voimassaolevaa suomalaista musiikin opetussuunnitelmaa. Niitä hyödyntävien työskentelytapojen avulla alkuopetusluokilla harjoitellaan muun muassa ryhmän jäsenenä toimimista, yhteishengen luomista, itseilmaisua sekä äänenkäyttöön liittyviä taitoja (POPS 2014.) Laulut ovat myös yleinen keino muistamisen helpottamiseen, ja monia luettelomaisesti opeteltavia asioita, kuten aakkosia tai kehonosia harjoitellaankin lasten kanssa juuri laulujen kautta (Good, Russo & Sullivan 2015, 627). Myös Alisaaren ja Heikkolan (2017, 236) mukaan laulaminen voi auttaa muistamaan sanoja, rakenteita sekä ilmauksia.

Laulamisen on havaittu soveltuvan monipuolisesti alakoulujen toimintakulttuurin luomiseen sekä opetussuunnitelman sisältöjen opettamiseen. Esimerkiksi britannialaisessa seitsemään alakouluun keskittyvässä tapaustutkimuksessa laulamista hyödynnettiin musiikinopettajien pitämällä musiikin tunneilla, musiikin ulkopuolisissa oppiaineissa kuten ranskan, espanjan, historian, matematiikan ja ympäristöopin tunneilla, koulujen välisissä projekteissa sekä läsnäolijoiden tarkastamisessa (Lamont, Daubney & Spruce 2012, 256). Bussen, Henniesin, Kreutzn ja Rodenin (2021) mukaan laulamista suositellaan hyödynnettävän erityisesti kielten oppimisen tukena. Laulaminen tyypillisesti motivoi oppilaita ja sopii sen takia hyvin vieraan

kielen oppitunneille, joiden aikana oppilaat usein kohtaavat erilaisia pysähtymisvaiheita ja taantumia omassa oppimisprosessissaan. Kyseisessä tutkimuksessa laulamista hyödynnettiin englannin kielioppisisältöjen opetuksessa. (Busse, Hennies, Kreutz & Roden 2021, 2–9.)

Vieraalla kielellä laulamisen hyötyjä on tutkittu esimerkiksi Goodin ja kumppaneiden (2015) tutkimuksessa englantia opettelevien ja espanjaa äidinkielenään puhuvien alakouluikäisten lasten kanssa. Lapset eivät olleet ennen tutkimusta opetelleet koulussa englantia. Kaikki lapset olivat kuitenkin osallistuneet koulun soittokunnan toimintaan. Lapset oli tutkimuksessa jaettu kahteen ryhmään, joista toinen opetteli lyhyen tekstipätkän runon ja toinen laulun avulla. Tämän jälkeen heidän lausumistaan, muistamistaan ja opitun sanaston määräänsä arvioitiin. Kahta jälkimmäistä kategoriata arvioitiin myös 6 kuukautta ensimmäisen arviointikerran jälkeen. Jokaisessa arviointikategoriassa oppilaat, jotka opettelivat tekstipätkän laulun avulla, pärjäivät vertailuryhmäänsä paremmin. (Good ym. 630–636.) Laulaminen voikin tukea oppimisprosessia myös pidemmällä aikavälillä.

4.2 Rytmitaidot

Rytmitaidoilla tarkoitetaan kykyä erotella rytmisiä kaavoja sekä sävelten kestoja (Rautenberg 2015, 8). Rytmitaitojen kannalta olennainen käsite on myös musiikin tempo. Tempolla tarkoitetaan musiikissa esitysnopeutta ja sitä, kuinka monta iskua musiikissa on yhden minuutin ajalla. Tätä merkataan kansainvälisesti lyhenteellä BPM eli beats per minute. (Honing 2013, 374; Trohidis & Hadjileontiadis 2011, 83.) Tempo ei ole kuitenkaan ainoastaan musiikkitermi, vaan se on myös arkeen sovellettava käsite, jolla voidaan kuvata esimerkiksi sydämen sykkeen, puheen tai jonkin tietyn tapahtuman nopeutta. Tämän takia tempoa ja siihen liittyviä tehtäviä voi soveltaa monipuolisesti vieraan kielen opetukseen. Esimerkiksi Torras Vilan (2021, 43) suunnittelemassa rytmikkaa ja kieltenopetusta yhdistävässä harjoituksessa oppilaiden tuli harjoitella ruokasanaston lausumista englanniksi erilaisiin tempoihin.

Rytmitaidot voidaan karkeasti jakaa kahteen kategoriaan, tempon mukana naputtamiseen sekä rytmikuvioiden yhdistelemiseen ja muistamiseen. Ensimmäiseen kategoriaan eli tempon mukana naputtamiseen sisältyy kyky naputtaa annetussa tempossa, esimerkiksi metronomin mukana sekä kappaleen tempon mukana naputtaminen niin, että tempo muuttuu kappaleen edetessä. Toiseen kategoriaan eli rytmikuvioiden yhdistelemiseen ja muistamiseen taas sisältyvät annetun rytmin mukana naputtaminen, sen jälkeenpäin muistaminen ja toistaminen. Naputtamisen lisäksi rytmien naputustehtäviä voidaan toteuttaa kuitenkin myös muilla

tavoilla, esimerkiksi rummuttamalla ja taputtamalla. (Tierney & Kraus 2015, 3–6; Bonacina, Krizman, White-Schwoch, Nicol & Kraus 2019, 2.)

Rytmitaitoja tarvitaan musiikin lisäksi myös puheen tuottamisessa, lukemisessa, verbaalisessa muistamisessa ja vieraiden kielten oppimisessa. Rautenbergin (2015, 12) tutkimuksessa havaittiin positiivinen korrelaatio rytmitaitojen sekä lukemiseen liittyvien taitojen, kuten dekodauksen välillä tutkittaessa saksalaisia alkuopetusikäisiä lapsia. Myös Flaugnaccon ja kollegoiden (2015, 11) artikkelissa kyky toistaa rytmejä ennusti parhaiten hyviä fonologisia taitoja sellaisilla lapsilla, joilla oli todettu lukivaikeus. Tierneyn ja Krausin (2015, 10) mukaan verbaalinen eli sanallinen muisti taas pohjautuu tiettyyn rajaan saakka puheen tempon kaavojen havaitsemiseen ja muistamiseen. Esimerkiksi lausekkeen rajalla olevan pidennetyin keston tai sanassa olevan painotetun tavun tunnistaminen saattaa heidän mukaansa vapauttaa henkilön kognitiivisia resursseja aineiston muuhun käsittelyyn. (Tierney & Kraus 2015, 10.)

4.3 Kuuntelutaidot

Kuuntelutaito on yksilön perustaito. Kuuntelemalla pystytään vuorovaikuttamaan toisen ihmisen kanssa, saamaan erilaista informaatiota ja huomioimaan muita (Nadiyya & Suryadi 2024, 683–684). Kuunteluprosessissa havaitsemme hiljaisuuden ja äänen vaihtelua, erotamme tarpeellisen tiedon muiden äänten keskeltä, prosessoimme saamaamme informaatiota, erittelemme erilaisia ääniä sekä tunnistamme meille mahdollisesti jo tuttuja ääniä (Azevedo de Jesus & Monteiro de Castro Silva 2019, 2).

Kuunteleminen linkittyy vahvasti sekä kieltenopetukseen että musiikin opetukseen. Hugon ja Hornin (2013, 65) mukaan kuunteleminen on yksi neljästä kielitaidon osataidosta ja se on edellytys normaalille kielenkehitykselle. Heidän tutkimuksessaan tutkittiin englantia toisena kielenä opiskelevien ensimmäisen luokan oppilaiden kuuntelu- ja kielitaitoja. Oppilaille toteutettiin interventio, jossa heidän arkeensa lisättiin päivittäisiä musiikkihetkiä.

Musiikkiharjoitteet sisälsivät esimerkiksi erilaisten soittimien kuuntelua, englanninkielisiä kappaleita erilaisilla tempoilla sekä musiikkiliikunnan harjoitteita. Interventiota ennen ja sen jälkeen oppilaiden musiikkiin liittyviä kuuntelutaitoja sekä kielitaitoa arvioitiin. Musiikki-interventioon osallistuneiden oppilaiden kielitaito oli parantunut vertailuryhmään nähden. (Hugo & Horn 2013, 67–72.)

Liaon, Wagnerin ja Wagnerin (2018, 228) mukaan esimerkiksi erilaisten nauhalta tulevien kuunteluharjoituksiksi tarkoitettujen tekstien kuuntelu on tyypillistä kielten oppitunneilla.

Tunneilla kuunnellaan paljon myös muiden ihmisten puhetta (Feng & Webb 2020, 502). Vieraan kielen oppitunteihin sisältyy kuitenkin myös oman puheen tuottamista harjoittavia tehtäviä, ja nämä saattavat sisältyä myös erilaisiin kuunteluharjoituksiin. Esimerkiksi shadow reading eli kuullun toistaminen on tyypillinen työskentelytapa kielten oppitunneilla (de Guerrero & Commander 2013, 435–436).

Myös erilaiset vapaampaa keskustelua ja kuuntelutaitoja sisältävät keskusteluharjoitukset, joissa täytyy reagoida toisen oppilaan tuottamaan puheeseen ovat yleisiä (Chou 2023, 185). Tämän lisäksi kielten oppitunneilla on tyypillistä kuunnella vieraskielistä musiikkia (Torrás Vila 2021, 4). Vieraskielisen musiikin kuuntelu ei kuitenkaan rajoitu vain oppitunneille, vaan se on myös yksi yleisimpiä vapaa-ajan viettotapoja, jonka aikana voidaan oppia kohdekielen sanastoa (Mannarelli & Serrano 2022, 1–2). Monipuolisesti erilaisten kuunteluharjoitusten hyödyntäminen voikin tukea kohdekielen oppimista sekä oppitunnilla että vapaa-ajalla.

Musiikin opetussuunnitelmassa alkuopetusluokilla yhtenä tavoitteena on kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen. Vastaavasti vieraan kielen opiskelussa yhtenä tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä, painottuen puhuttuun kieleen. (POPS 2014; Opetushallitus 2019.) Tämän takia esimerkiksi erilaisten laulujen hyödyntäminen sanaston opettelussa on mielekäs ja opetussuunnitelmaa tukeva työskentelytapa alkuopetusluokkien kieltenopetuksessa. Khoirunnisan, Nadan ja Fatmasarin (2024) tutkimuksen mukaan laulujen kuuntelun hyödyntämisessä etuna on se, että melodian ja rytmin takia niiden uudelleen kuunteleminen tai toistuva rakenne ei tunnu yhtä monotoniselta. Samaisessa tutkimuksessa myös todettiin, että laulut jäävät usein myös kuunteluhetken jälkeen mieleen, jolloin myös laulun sanaston oppiminen vahvistuu. (Khoirunnisa ym. 2024, 132–134.)

4.4 Ilmaisutaidot

Puhe ja musiikki ovat ilmaisukeinoina hyvin samanlaisia (Bilen 2021, 871). Siksi ne voivat tukea toisiaan myös kieltenopetuksessa. Rytmii on sekä puheen, että musiikin perusta. Musiikki tarjoaa kuitenkin verbaalisen ilmaisun rinnalle mahdollisuuden myös nonverbaaliselle eli sanattomalle ilmaisulle. Tästä esimerkkinä toimivat Dalcroze- ja Orff-pedagogiikat, joissa musiikkia ja sen rytmiä hyödynnetään kehollisessa ilmaisussa. Kehonkieli nähdään puheen rinnalla vahvana ilmaisun välineenä, ja myös esimerkiksi pantomiimit sekä viittomat olivat Bilenin tutkimuksessa esiin tulleita opettajien mainitsemia sanattoman viestinnän ilmaisutapoja koulukontekstissa. (Bilen 2021, 871–878.) Erilaiset

kehonkieltä hyödyntävät ilmaisuharjoitukset voidaan nähdä myös vieraan kielen oppimista ja kommunikaatiota tukevinä työskentelytapoina.

Opetushallituksen lisäjulkaisussa (2019, 27) yhtenä alkuopetuksen vieraan kielen opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta hyödyntämään nonverbaalisia keinoja sekä käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Myös musiikin opetussuunnitelmassa yhtenä alkuopetuksen tavoitteena on innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen (POPS 2014). Siksi esimerkiksi musiikkiliikuntaharjoitteet, improvisaatioharjoitteet ja laululeikit tarjoavat monipuolisia työskentelytapoja kielten oppitunneille. Byrnen, Murphyn, Wardin ja McCaben (2024, 1487) tutkimuksessa esiin nousseita kehollisia ilmaisutapoja hyödyntäviä opetusmenetelmiä olivat esimerkiksi kissa-hiiri-leikki, tanssiminen, musiikin sävelkorkeuden ilmaiseminen omalla keholla sekä hevosen leikkiminen, joissa kaikissa kehitettiin samalla myös koordinaatiota ja motorisia taitoja.

Opetussuunnitelmassa (POPS 2014, 149–150) yhtenä musiikin opetuksen tavoitteena on myös antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjata heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, teknologisia ja muita ilmaisukeinoja. Bilenin (2021) mukaan musiikillisen ja nonverbaalisen ilmaisun rinnalla on kuitenkin tärkeää muistaa, että jo puhuminen itsessään sisältää moninaisia ilmaisutaidon elementtejä, joilla on yhtäläisyyksiä musiikinopetukseen. Sanojen painotuksen muuttaminen ja luetun tulkitseminen voi muuttaa puheen merkitystä, ja puheen avulla voidaan heijastaa omia tunteita esimerkiksi äänensävyn muutoksen avulla. (Bilen 2021, 872–881.) Tässä tutkimuksessa ilmaisutaidoissa keskitytään erilaisiin kehollista ilmaisua hyödyntäviin opetusmenetelmiin, kuten musiikkiliikunnan harjoitteisiin, tanssiin tai muihin nonverbaalista viestintää hyödyntäviin harjoitteisiin.

4.5 Ajattelun taidot, vuorovaikutustaidot ja kulttuureihin tutustuminen

Musiikkia ja kieltenopetusta yhdistelemällä voidaan päästä myös muiden tärkeiden teemojen äärelle. Vierasta kieltä opetellessa päästään syventymään usein myös kohdekielen kielialueiden maiden ja niissä asuvien ihmisten kulttuuriin. Tästä tarjoutuu mahdollisuus sisällyttää myös erilaisten musiikkikulttuureiden teoksia osaksi opetusta. Musiikin opetussuunnitelmassa oppilasta kannustetaan tutustumaan omaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä sekä nauttimaan musiikin kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta (POPS 2014, 149–150). Myös opetushallituksen lisäjulkaisu (2019, 25)

ohjaa tarjoamaan opetuksessa monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä sekä siihen liittyvistä kulttuureista.

Torras Vilan (2021) mukaan musiikkia ja vierasta kieltä yhdistelemällä oppilas saattaa päästä pohtimaan myös hänen omaa identiteettiään ja siihen liittyviä mahdollisia samaistumisen ja toiseuden kokemuksia suhteessa muihin. Tällaisten teemojen pohtiminen saattaa lisätä esimerkiksi yksilön itsetietoisuutta, vaikuttaa yksilön musiikkisuhteeseen tai lisätä esimerkiksi tunneälykkyyttä. (Torras Vila 2021.) Monikulttuurinen kasvatus ja opetus voidaankin mieltää monitasoiseksi sosiaaliseksi kokonaisuudeksi, jossa kulttuurit voivat kohdata ja jossa vallitsee myönteinen asenne kulttuurista moninaisuutta kohtaan (Ojala 2020, 192).

Tässä tutkimuksessa keskitytään musiikkia ja kieltenopetusta yhdisteleviin harjoitteisiin, joissa tutustutaan uusiin kulttuureihin, joko yhteiskunnallisesta tai musiikkikulttuurien näkökulmasta. Musiikkikulttuureihin luetaan tässä tutkimuksessa erilaiset musiikkigenret, etnisten ryhmien musiikki, kansanlaulut sekä oppilaiden omat toivekappaleet, esimerkiksi vapaa-ajan musiikkitottumuksiin liittyen.

Wewerin (2017, 287) mukaan kulttuureihin voidaan tutustua kielipainotteisilla luokilla esimerkiksi kohdekielen kulttuurien juhlapyhien kautta. Englanninkielisessä kaksikielisessä opetuksessa tämä tarkoittaa esimerkiksi halloweeniin, kiitospäivään, joulun, ystävänpäivään, Pyhän Patrikin päivään sekä pääsiäiseen tutustumista. Juhlapyhiin, niiden keskeiseen sanastoon ja niihin liittyviin tapoihin tutustumisen lisäksi kulttuureihin tutustumisen tulisi olla moniulotteista ja keskittyä esimerkiksi uskontoihin, musiikkiin, arkkitehtuuriin, käytöstapoihin, luontoon sekä kaupunkeihin. (Wewer 2017, 287.)

5 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa tutkitaan musiikin hyödyntämistä kahden suomalaisen alakoulun kaksikielisessä alkuopetuksessa MOVIC-viitekehykseen (Torrás Vila 2021) perustuvan havainnoinnin ja haastattelun avulla. Kaksikielisen opetuksen suosion kasvaessa sen tarjoamia mahdollisuuksia on tärkeää tarkastella nykykouluissa tärkeän teeman eli muihin oppiaineisiin eheyttämisen näkökulmasta. Suomessa myös tutkimus vieraan kielen oppimisen sekä musiikin välillä on vielä vähäistä. Tutkimuksessa selvitetään kokeneiden kaksikielisten alkuopetusluokkien opettajien mielipiteitä sekä konkreettisia toimintatapoja aihepiiriin liittyen.

Musiikin hyödyntämistä tarkastellaan erityisesti opettajien käyttämien opetusmenetelmien sekä luokan ja koulun toimintakulttuurin näkökulmasta. Tutkimuksessa syvennyttään myös tarkemmin kahden kaksikielisen alkuopetuksen luokanopettajan näkemyksiin musiikin eheyttämisen hyötyihin, haittoihin ja mahdollisuuksiin liittyen. Päättökysymys on, miten musiikkia hyödynnetään kaksikielisten alkuopetusluokkien arjessa. Musiikin hyödyntämistä tarkastellaan seuraavien alakysymyksien avulla:

1. Minkälaisia MOVIC-viitekehyksen mukaisia sisältöjä ja taitoja musiikkia hyödyntävällä toiminnalla harjoitellaan?
2. Minkälaisia musiikkia hyödyntäviä opetusmenetelmiä kouluissa käytetään?
3. Minkälaisia musiikkia hyödyntäviä muita toimintatapoja kouluissa on?
4. Minkälaisia hyötyjä ja haittoja musiikkia hyödyntävällä toiminnalla on alkuopetuksessa?

6 Menetelmät

Tämä tutkimus on kahteen kaksikielistä alkuopetusta tarjoavaan kouluun keskittyvä tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa keskitytään yksittäiseen tapahtumaan tai systeemiin, joka voi olla esimerkiksi yksittäinen henkilö, pienryhmä, luokka, koulu tai yhteisö (Cohen, Manion & Morrison 2007, 253). Tässä tutkimuksessa tapauksina toimivat kaksi kaksikielistä opetusta tarjoavaa alakoulua, joskin aineistonkeruu painottuu erityisesti havainnoitujen luokkien opettajien tekemiin ratkaisuihin ja näkökulmiin aiheeseen liittyen. Aineistonkeruu toteutettiin monimenetelmällisesti havainnoimalla ja haastatteleamalla.

Koska kaksikielistä opetusta toteutetaan vain pienessä osassa suomalaisia kouluja, tutkimukseen valikoituneita kouluja, niiden maantieteellistä sijaintia sekä aineistonkeruun tarkkaa ajankohtaa ei kerrota osallistujien henkilöllisyyden suojaamiseksi. Tulososiossa tutustutaan tutkimushetkellä voimassa oleviin koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin kaksikielisen opetuksen osalta. Opetussuunnitelmia ei siteerata suoraan, jotta osallistuneet koulut ja opettajat eivät ole tunnistettavissa aineistosta. Osallistujien yksityisyyden suojaamiseksi näitä opetussuunnitelmia ei ole myöskään listattu lähdeluetteloon.

6.1 Osallistujat

Tutkimuksessa tutkittiin musiikin hyödyntämistä kahden kaksikielistä opetusta tarjoavan koulun alkuopetuksessa. Osallistuneista kouluista käytetään tässä tutkimusraportissa nimityksiä koulu 1 ja koulu 2. Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin molemmissa kouluissa kahdella tavalla, kaksikielisten alkuopetusluokkien opettajien havainnoinnilla sekä kaksikielisen alkuopetusluokan luokanopettajan haastatteluna.

Koulussa 1 havainnoitiin opetusta kahden päivän ajan, yhteensä seitsemän oppituntia. Kyseisessä koulussa seurattiin koko ajan saman alkuopetuksessa toimivan luokanopettajan työpäivää ja eri oppilasryhmiä. Hänen oma luokkansa oli kielirikasteinen 2. luokka. Valittujen havainnointipäivien aikana havainnoitiin kuitenkin myös kielirikasteista 1. luokkaa sekä rinnakkaista 2. luokkaa, joka oli myös kielirikasteinen opetusryhmä. Kyseistä opettajaa haastateltiin havainnointijakson päätteeksi. Opettajasta käytetään tässä tutkimuksessa nimitystä opettaja 1.

Koulussa 2 havainnoitiin kolmen eri opettajan opetusta samalle CLIL-painotteiselle 2. luokalle kolmen päivän ajan, yhteensä yksitoista oppituntia. Eniten seurattiin kyseisen luokan

luokanopettajan pitämiä oppitunteja. Hänestä käytetään tässä tutkimuksessa nimitystä opettaja 2. Tämän lisäksi havainnoitiin myös yksi liikunnanopettajan, tässä tutkimuksessa opettaja 2L, ja yksi musiikinopettajan, tässä tutkimuksessa opettaja 2M, pitämä oppitunti.

Havainnointijaksolle osui myös koulun teemapäivä, jolloin suurin osa koulupäivästä kului koulun yhteisessä tapahtumassa, johon eri luokka-asteet osallistuivat. Tapausaineiston ja osallistujien kuvaus on esitetty kootusti alla olevassa taulukossa 1.

Taulukko 1. Kuvaus tapausaineistosta

	Koulu 1	Koulu 2
Kaksikielinen opetus	Kielirikasteinen	CLIL
Haastateltu opettaja	Opettaja 1	Opettaja 2
Haastatellun opettajan tausta	Yli 20 vuotta kaksikielisen opetuksen luokanopettajana	Yli 15 vuotta kaksikielisen opetuksen luokanopettajana
	Kehorytmiikkaan keskittynyt kurssi, ei erikoistumistaustaa kieltenopetukseen liittyen ja omakohtainen kiinnostus musiikkiin	Erasmus-koulutus, ystävyyskoulutoiminta ja kaupungin järjestämät koulutukset
Muut havainnoidut opettajat	Havainnointijaksolla ei havainnoitu muita opettajia.	Opettaja 2L eli liikunnanopettaja ja opettaja 2M eli musiikinopettaja
Havainnoidut oppitunnit	Yhteensä seitsemän oppituntia	Yhteensä kolmetoista oppituntia
	Viisi oppituntia haastatellun opettajan omalle kaksikielisen opetuksen toiselle luokalle	Kaikki oppitunnit haastatellun opettajan omalle kaksikielisen opetuksen toiselle luokalle.
	Yksi musiikin tunti kaksikielisen opetuksen ensimmäiselle luokalle	Oppitunneista yksitoista oli haastatellun opettajan pitämiä.
	Yksi musiikin tunti rinnakkaiselle kaksikielisen opetuksen toiselle luokalle	Tämän lisäksi havainnoitiin yksi opettaja 2M:n musiikin ja yksi opettaja 2L:n liikunnan tunti.
Havainnointijakson rakenne	Havainnoidut päivät olivat samalla viikolla.	Havainnoidut päivät olivat kahdella peräkkäisellä viikolla.
		Ensimmäinen havainnointipäivä oli koulussa järjestetty teemapäivä.
Haastattelu	38 minuuttia Kolmessa osassa samana päivänä	32 minuuttia Yhdessä osassa

Koska kaksikielisen opetuksen luokkia on Suomessa verrattain vähän, kouluja ja kuntia lähestyttiin suoraan sähköpostitse. Koulua 1 varten hankittiin kunnalta tutkimuslupa kyseisen koulun alkuopetusluokkiin. Koulua 2 varten riitti rehtorin myöntämä lupa tutkimuksen toteutukselle. Molempiin kouluihin lähetettiin tietosuojalomakkeen sisältävät saatesanat (Liitteet 1 & 2), joissa kerrottiin perustietoja tutkimuksen toteutuksesta ja kerätyn aineiston säilyttämisestä.

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2018, 164) mukaan on tyypillistä, että laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko aineistonkeruulle valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisotoksen menetelmää käyttäen. Tämän tutkimuksen osallistujien hankinnan rajoitteena toimi se, että kaksikielistä opetusta tarjoavien koulujen määrä Suomessa on suhteellisen pieni, joten oli järkevää lähestyä kouluja suoraan sähköpostitse. Koska tapaustutkimuksessa ei pyritä tekemään yleistettäviä päätelmiä, myös pienempi osallistujamäärä riitti aineistonkeruuta varten (Hirsjärvi ym. 2018, 182). Tutkimukseen osallistuminen perustui tarkoituksenmukaisesta otannasta huolimatta vapaaehtoisuuteen, ja osallistuneilta opettajilta kerättiin vielä henkilökohtainen tutkimuslupa osallistumista varten (Liite 3). Oppilailta lupaa ei tarvittu, sillä he eivät olleet havainnoinnin kohteena, eikä oppilaita kuvattu tai haastateltu. Heitä ja heidän huoltajiaan kuitenkin tiedotettiin tutkimuksen toteutukseen liittyen.

6.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin molemmissa kouluissa kahdella tavalla, opettajien havainnoinnilla sekä kaksikielisen alkuopetuksen luokanopettajan haastatteluna. Näiden lisäksi tutkimusta varten tutustuttiin koulujen kielipainotteisia luokkia koskeviin koulukohtaisten opetussuunnitelmien osioihin. Havainnointia ei kuvattu, vaan kaikki havainnot kirjattiin reaaliajassa paperiselle havainnointilomakkeelle. Havainnointi toteutettiin ilman tutkijan osallistumista, jolloin tutkija on ulkopuolinen ja osallistumaton tarkkailija, mutta osallistujat tietävät osallistuvansa tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81–82). Havainnoinnin kohteena olivat opettajan valitsemat opetusmenetelmät sekä luokan ja koulun toimintakulttuuri.

Haastattelu toteutettiin havainnointijakson jälkeen teemahaastattelua mukailevana virikehaastatteluna, jossa virikkeenä toimi täytettyjen havainnointilomakkeiden pohjalta tehty kooste luokassa käytetyistä kieltenopetusta ja musiikkia hyödyntävistä opetusmenetelmistä, käytänteistä sekä oppimateriaaleista. Viriketutkimuksessa valittu virike tuo tutkimukseen

kuvauksen halutusta tutkimuskohteesta edustaen esimerkiksi koko yhteiskuntaa tai yksittäistä tapausta ja herätellen ajatuksia tutkimusongelmiin liittyen (Hyvärinen ym. 2017). Myös tässä tutkimuksessa opettajat täydensivät havainnointijakson aikana tehtyjä havaintoja perusteluiden sekä uusien konkreettisten esimerkkien avulla.

6.2.1 Oppituntien havainnointi

Tutkimusta varten koostettiin havainnointilomake (Liite 4). Lomake pohjautui jo aikaisemmin esiteltyyn Torras Vilan (2021) MOVIC-viitekehykseen, jossa musiikkia yhdistetään monipuolisesti vieraan kielen opetukseen. MOVIC-viitekehysessä mainittujen keskeisten musiikkiin liittyvien sisältöalueiden pohjalta havainnointilomakkeeseen muodostui viisi erilaista MOVIC-kategoriaa, joille jokaiselle luotiin oma kirjainkoodi. Käytetyt kirjainkoodit olivat L eli laulaminen, R eli rytmitaidot, K eli kuuntelutaidot, I eli ilmaisutaidot, A eli ajattelun taidot ja sosioemotionaaliset taidot. Tämän lisäksi aineistonkeruuta varten luotiin kuudes kategoria M eli muu musiikkia kieltenopetuksessa hyödyntävä toiminta. Havainnointilomaketta esiteltiin CLIL-alkuopetusluokassa havainnoimalla opettajaa ja luokan toimintakulttuuria yhden päivän ajan.

Tunteja havainnoidessa kirjattiin ylös kaikki toiminta, jossa kyseisiä koodauksia ilmeni (Taulukko 2). Havainnointilomakkeeseen kirjattiin myös kellonaika, jolloin koodauksia esiintyi. Kirjattujen koodauksien kestoa ei hyödynnetty analyysivaiheessa, vaan aineiston analyysivaiheessa keskityttiin ainoastaan koodauksien kappalemääriin havainnointijakson aikana. Tämän lisäksi lomakkeessa oli koodattua toimintaa kuvaava sarake, johon kirjoitettiin muutamalla virkkeellä, miten toiminta käytännössä ilmeni. Jokaisen toiminnan kuvauksen viereen lisättiin myös, tapahtuiko opetus englannin vai suomen kielellä koodilla E eli englanti tai S eli suomi. Jos tunnilla havainnoidussa harjoituksessa ei vaadittu englannin käyttöä mutta sitä käytettiin silti vapaaehtoisesti, havainnointilomakkeeseen kirjattiin koodi E.

Taulukko 2. Esimerkki havainnointilomakkeen täytöstä

Aika (klo)	Koodit	Kuvaus toiminnasta	Kieli	Lisätietoja
klo 9.30–9.35	R ¹ ja K ²	Opettajan pianolla soittaman rytmin yhdistäminen oikeaan nuottikuvaan	S	Esimerkiksi ti-ti, ti-ti, taa ja taa

1. Rytmitaidot

2. Kuuntelutaidot

Havainnointilomake täytettiin jokaiselta oppitunnilta. Tämän lisäksi jokaisesta luokahuoneesta kirjoitettiin lyhyt kuvaus havainnointilomakkeen alkuun. Tässä kuvauksessa kerrottiin esimerkiksi luokassa olevista soittimista, esillä olevasta musiikkisanastosta sekä kielenoppimiseen liittyvistä materiaaleista. Havainnointilomakkeessa oli myös kohta yleiselle kuvaukselle kuuntelutaidoista sekä muille huomioille, sillä nämä koettiin tarpeelliseksi esitestauksen jälkeen.

6.2.2 Kaksikielisen luokan luokanopettajan virikehaastattelu

Tätä tutkimusta varten toteutetut haastattelut olivat MOVIC-viitekehykseen pohjautuvia teemahaastatteluja, joissa havainnointilomakkeeseen kirjattuja koodauksia ja kuvauksia käytettiin tutkimuksen virikkeenä. Teemahaastattelurunko oli sama molemmissa haastatteluissa (Liite 5). Teemahaastattelussa haastattelun teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi ym. 2018, 208). Tässä tutkimuksessa MOVIC-viitekehyksen sisältöalueet olivat tiedossa ja ohjasivat haastattelua, mutta niihin syvennyttiin erilaisten esimerkkien ja näkökulmien pohjalta opettajakohtaisten vastausten ohjaamana.

Ennen haastattelua täytetyistä havainnointilomakkeista koostettiin jokaisen teeman alle lista havainnointijakson aikana tehdyistä havainnoista kyseiseen teemaan liittyen. Esimerkiksi laulamisen teeman alle kerättiin keskeisiä esimerkkejä havainnointijakson L-koodauksista. Nämä luettiin opettajalle aina uuteen teemaan siirryttäessä. Hyvärisen ja kollegoiden (2017, 234) mukaan onkin mahdollista, että tutkija tai tutkimusryhmä itse valmistaa haastattelussa hyödynnetyt virikkeet.

Opettajilta kysyttiin kysymyksiä kaikkiin MOVIC-viitekehyksen pohjalta luotuihin sisältöalueita vastaaviin koodauskategorioihin liittyen. Opettajia pyydettiin virikkeenä toimineen listauksen kuulemisen jälkeen esimerkiksi kertomaan, miksi he olivat valinneet havainnointijakson aikana havaittuja opetusmenetelmiä, miten muuten he opettavat näitä taitoja ja antamaan lisää konkreettisia esimerkkejä. Tämän lisäksi haastatteluissa pohdittiin opettajien minäpystyvyyttä ja omia kokemuksia musiikin hyödyntämiseen liittyen. Myös koko koulun ja kaksikielisen opetuksen luokkien toimintakulttuuria sivuttiin opettajan omien opetusryhmien toiminnan rinnalla. Onkin tavallista, että haastatteluissa on useita erilaisia kysymystyyppisiä, esimerkiksi vertailevia kysymyksiä, kuvailevia kysymyksiä sekä kysymyksiä omiin kokemuksiin ja henkilökohtaiseen taustaan liittyen (Cohen ym. 2007, 358–359). Hyvärisen ja kollegoiden (2017, 239–240) mukaan virikehaastattelussa on tyypillistä

selvittää, mihin asioihin haastateltava samaistuu tai mitä asioita pitäisi muuttaa, jotta kuvaus vastaisi haastateltavan henkilön kokemusta.

Haastattelut toteutettiin havainnointijakson viimeisenä päivänä paikan päällä. Koulussa 1 haastattelu jakaantui aikataulusyistä kolmelle välitunnille ja se kesti yhteensä 38 minuuttia, kun taas koulussa 2 haastattelu toteutettiin kaikkien havainnoitujen oppituntien jälkeen yhdessä osassa ja sen kesto oli 32 minuuttia (Taulukko 1).

6.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Opettajien haastattelut kuvattiin Turun yliopiston kameralla sekä nauhoitettiin digisanelimelle. Kuvattu ja nauhoitettu haastatteluaineisto tallennettiin Turun yliopiston tietoturvalliseen Seafile-pilvipalveluun salasanasuojauksen taakse. Havainnointijakson jälkeen täytetyt paperiset havainnointilomakkeet luettiin läpi. Tässä vaiheessa niistä myös rajattiin pois mahdollisesti tutkimuskysymykseen vastaamattomia koodauksia. Esimerkiksi osa K-koodeista eli kuuntelutaitoihin liittyvistä koodauksista ei päätynyt lopulliseen tutkimusaineistoon, sillä ne eivät liittyneet tarpeeksi läheisesti tutkimuksen aiheeseen. Havainnoidut koodit värikoodattiin tämän jälkeen paperisiin havainnointilomakkeisiin niiden lukemisen helpottamiseksi. Värikoodatut havainnointilomakkeet tallennettiin kuvina Seafile-pilvipalveluun.

Havainnointilomakkeiden koodit kirjattiin tämän jälkeen Exceliin, oppitunneittain ja opetuskielittäin. Esimerkiksi koulun 2 havainnointilomakkeesta siirrettiin koulun 2 englannin tunnin sarakkeen alle kyseisellä tunnilla koodattu määrä L-koodeja eli laulamiseen liittyviä koodauksia. Näitä koodauksia oli englannin tunnilla kaksi kappaletta. Näistä eriteltiin Exceliin myös E-koodilla sekä S-koodilla merkityt englannin tunnin laulamista kuvaavat koodit eli englanniksi olleet lauluharjoitukset sekä suomeksi olleet lauluharjoitukset.

Kaikkien koodausten Exceliin siirron jälkeen laskettiin, kuinka paljon mitäkin alaluokkaa esiintyi havainnointijakson aikana käyttämällä Excelin summatyökalua. Exceliin syötettyjen koodausten avulla saatiin tietää, kuinka paljon koodauskategorioita esiintyi havainnointijakson aikana, sekä kuinka suuri osa niistä oli suomeksi, ja kuinka suuri osa englanniksi. Saatujen lukumäärien perusteella muodostettiin ympyrädiagrammit, jotka havainnollistivat koodauskategorioiden ja niistä luotujen koodien suhdetta toisiinsa ja kaikkiin havainnointijaksolla tehtyihin koodauksiin.

Molempien koulujen haastatteluaineistoa varten luotiin omat taulukot. Haastatteluaineisto litteroitiin, jonka jälkeen sen sisältö ryhmiteltiin alustavasti Excel-tilaukkaan teemahaastattelun pääkysymysten alle haastattelun sisällöllisten jakojen selkeyttämiseksi. Tässä vaiheessa myös litteraatit koodattiin teemojen mukaan, esimerkiksi F1 eli Excelin ensimmäinen litteraatti kuuntelutaitojen teemaan liittyen ja F2 eli Excelin toinen litteraatti kuuntelutaitojen teemaan liittyen. Koodit muodostettiin suoraan Excelin solujen nimistä.

Tämän jälkeen aineiston analyysissä hyödynnettiin laadullista teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Teoriaohjaavassa analyysissä aineistosta johdetut käsitteet perustuvat jo ilmiöstä olemassa olevaan tietoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Tämän tutkimuksen kohdalla se tarkoitti sitä, että havainnointilomakkeen kuvauksien ja haastattelusta saatujen litteroinnin pohjalta etsittiin alkuopetuksen, kieltenopetuksen sekä musiikinopetuksen keskeisiä piirteitä, joiden pohjalta muodostettiin luokan ja koulun toimintaa kuvaavia pääkategorioita.

Molempia kouluja tarkasteltiin aineiston analyysivaiheessa ensin erikseen, jolloin kouluille luotiin omat taulukot. Tämän avulla pyrittiin tarkastelemaan tiettyjen aiheiden esiintyvyyttä sekä havainnointi- että haastatteluaineistossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Teemoittelussa edettiin MOVIC-kategoria kerrallaan ja lopuksi teemoiteltiin MOVIC-kategorioiden ulkopuoliset vastaukset. Taulukkoon lisättiin kaikki kyseiseen teemaan sopivat havainnointilomakkeen kuvaus toiminnasta -sarakkeiden sisällöt sekä litteraatit. Esimerkiksi I-koodeihin eli ilmaisutaitoihin liittyvien sisältöjen teemoittelua on kuvattu taulukossa 3.

Taulukko 3. Esimerkki aineiston teemoittelusta: Ilmaisutaidot koulussa 1

	Aineistoesimerkki	Keskeinen sisältö	Pääkategoria
Havainnointi	Lauletaan seisten osana näytelmän harjoittelua	Esiintymistaidot	Esiintymistaitojen harjoittelu
Haastattelu	“Mä jotenkin haaveilen sitä, et mitä pienempinä ja useammin he on tuol luokan edessä, ni sitä pienempi mörkö siit tulee. He uskaltaa mennä. -- Ja sit meil on näit pienii näytelmiä ja tällasia, koska mä jotenkin aattelen, et he nauttii siitä. Ja sit tää ikä, kun ei vielä niin kauheesti jännitä, ni se on tosi hyvä, et sitä on paljon.” (Opettaja 1)	Esiintymistaidot luokan edessä	

Teemoittelusta saadut kategoriat on kuvattu tarkemmin luvussa 7. Koulujen erillisen tarkastelun jälkeen molempien koulujen teemoittelussa saatuja pääkategorioita sekä havainnoinnin pohjalta

muodostettuja diagrammeja vertailtiin keskenään. Tämän avulla pystyttiin havaitsemaan samanlaisuutta sekä eroavaisuutta havainnoidun toiminnan sekä opettajien näkemysten välillä. Näiden tulosten pohdinnassa otettiin kuitenkin huomioon havainnointijaksojen erilainen struktuuri molemmissa kouluissa, esimerkiksi oppiainejako sekä mahdolliset teemapäivät.

6.4 Tutkimusetiikka

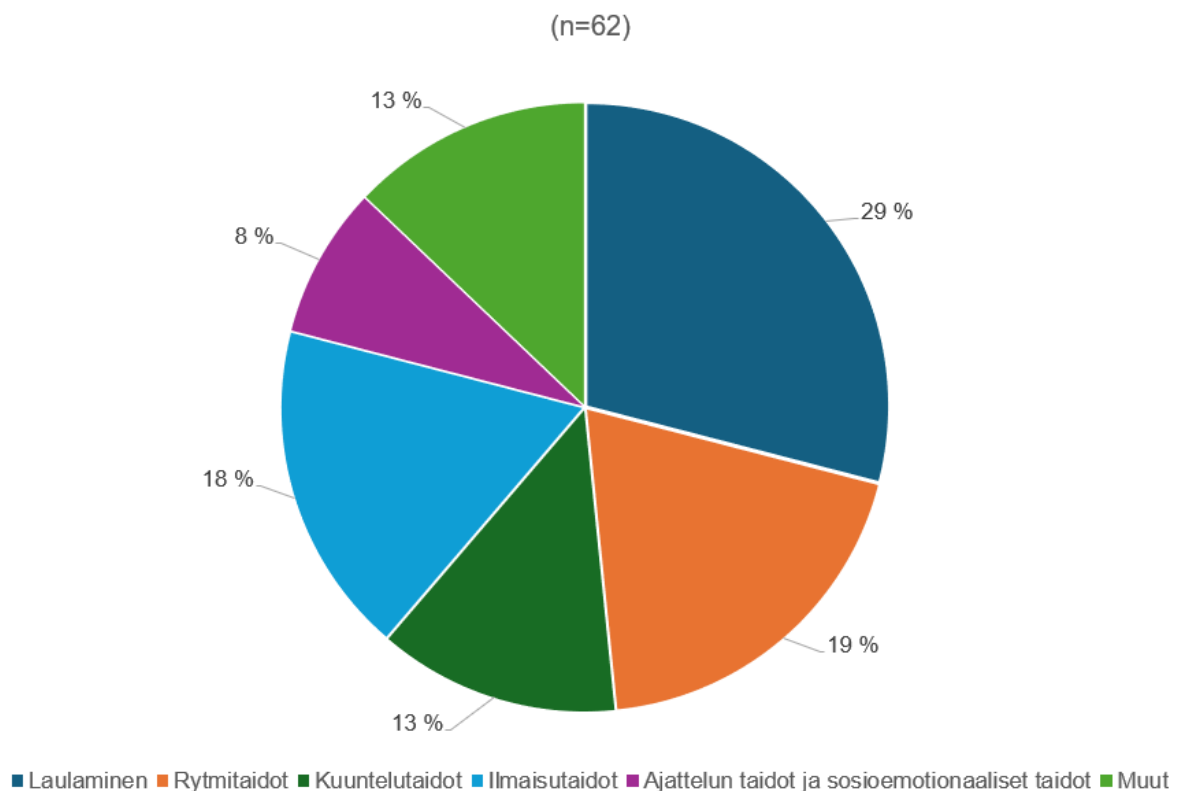
Tutkimuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2023). Tutkimusta varten kouluun 1 hankittiin tutkimuslupa kaupungilta. Koulua 2 varten riitti rehtorin suostumus. Molemmissa kouluissa kaikilta havainnointiin osallistuneilta opettajilta kerättiin tutkimuslupa (Liite 3), ja heille lähetettiin saatesanat (Liite 1), tietosuojalomake (Liite 2) sekä tarvittaessa lisätietoa tutkimuksen toteutuksesta. Oppilaita ja heidän huoltajiaan oli tiedotettu etukäteen havainnoinnin toteutuksesta heidän luokassaan. Oppilailta tutkimuslupaa ei kuitenkaan vaadittu, sillä he eivät olleet tutkimuksen kohteena eikä havainnointia tallennettu.

Kerätty aineisto tallennettiin Turun yliopiston tietoturvalliseen Seafilen pilvipalveluun. Kuvatut sekä digisanelimelle nauhoitetut haastattelut poistettiin Seafileen siirron jälkeen kamerasta sekä digisanelimesta, ja laitteet formatoitiin. Formatoinnissa kaikki haastattelussa kerätty aineisto poistettiin sekä laitteelta että muistikortilta. Seafilessä kerätty aineisto suojattiin salasanalla. Aineistonkeruun jälkeen aineisto pseudonymisoitiin eli mahdolliset tunnistetiedot poistettiin. Esimerkiksi kaupunkien, koulujen ja opettajien nimet poistettiin haastatteluaineistosta.

7 Tulokset

Tulososiossa keskitytään havainnointijaksojen aikana tehtyihin koodauksiin sekä opettajien täydentämiin konkreettisiin esimerkkeihin musiikin hyödyntämiseen liittyen. Vieraan kielen ja musiikin eheyttämistä tarkastellaan koulukohtaisen opetussuunnitelman, opetusmenetelmien, luokan ja koulun toimintakulttuurin sekä näiden toimintatapojen aikana harjoiteltujen sisältöjen ja taitojen näkökulmasta. Tämän lisäksi tulososiossa syvennyttään haastateltujen opettajien näkemyksiin kyseisten toimintatapojen hyötyihin ja haittoihin liittyen.

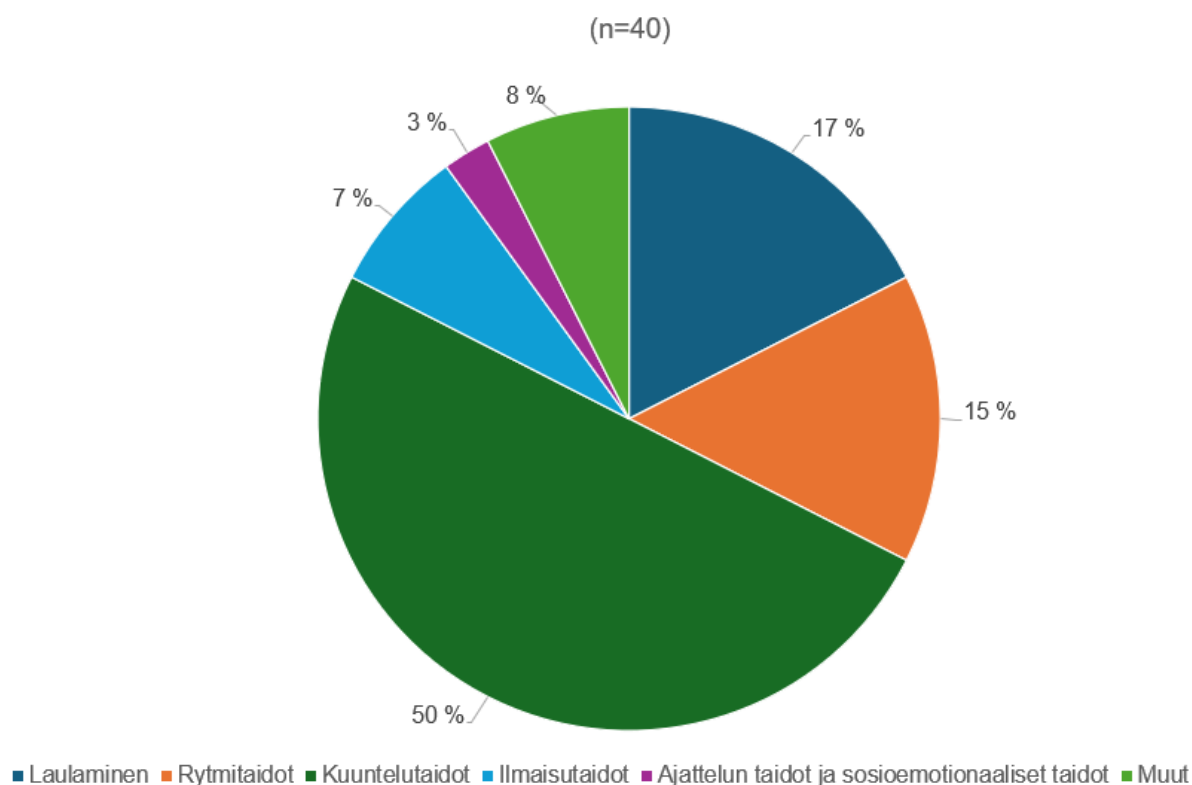
Havainnointijakson aikana kouluissa korostuivat laulamisen ja rytmitaitojen MOVIC-kategoriat (Kuviot 1 & 2). Erityisesti laulamista kuvaavat koodaukset jakautuivat laajasti eri oppiaineiden tunneille. Tämän lisäksi koulussa 2 korostui kuuntelutaitojen harjoittelu osana musiikkia sisältävää koulun yhteistä teemapäivää. Molemmissa kouluissa koodauskategorioiden sisältöjä ja taitoja harjoiteltiin sekä suomeksi että englanniksi. Koulussa 1 noin kaksi kolmasosaa tehdyistä koodauksista oli englanniksi, ja koulussa 2 koodaukset jakautuivat puoliksi englanninkielisten ja suomenkielisten koodausten kesken.

Kuvio 1. Havainnointijakson koodaukset koulussa 1

Koulussa 1 musiikkia hyödynnettiin erityisesti näytelmien yhteydessä. Näytelmäharjoitusten aikana luokassa ilmenneitä musiikkia hyödyntäneitä opetusmenetelmiä olivat esimerkiksi laulaminen, toistaminen, esiintymistaitojen harjoittelu, draamapedagogiset opetusmenetelmät sekä erilaiset koreografiat. Koulussa 1 korostuivat myös erilaisten teoriasisältöjen opetteleminen sekä kielirikasteisten luokkien yhteiset tapahtumat. Taulukossa 4 on eritelty tarkemmin MOVIC-viitekehyksen pohjalta havainnoinnissa ja haastattelussa nousseita opetusmenetelmiä sekä muita keskeisiä havaintoja MOVIC:in ulkopuolelta. MOVIC:in ulkopuoliset koodaukset sisältyvät ympyrädiagrammeissa muihin koodauksiin (Kuviot 1 ja 2).

Opettaja 1 koki musiikin pääosin hyödylliseksi osaksi kouluarkea ja hän kertoi hyödyntävänsä musiikkia lähes päivittäin. Koulussa 1 korostui erityisesti musiikin merkitys motivaation, toiston sekä muun opetuksen tauottamisen näkökulmasta. Toisaalta opettaja 1 koki, että omaa opetusta tulee tarvittaessa muokata erilaisille oppijoille sopivaksi.

Kuvio 2. Havainnointijakson koodaukset koulussa 2

Koulussa 2 kuuntelutaidot olivat koodausmäärällisesti suurin oppilaiden harjoittelema koodauskategoria. Kuuntelutaitoja harjoiteltiin osana musiikkiesityksiä sisältävää teemapäivää ja laulamisen tukena olevaa taustanauhaa sekä muuta taustamusiikkia

kuunneltaessa. Koulussa 2 keskityttiin myös erilaisiin opetuslauluja ja rytmiiikkaa yhdisteleviin opetusmenetelmiin (Taulukko 4). Keskeiseksi osaksi koulun 2 toimintakulttuuria muodostuivat aineistonkeruun perusteella erilaiset kieliluokkien sekä koko koulun yhteiset tapahtumat. Näissä kulttuurintuntemusta sekä ilmaisutaitoja harjoiteltiin esimerkiksi yleisönä toimimisen ja esiintymisen kautta.

Opettaja 2 koki musiikin eheyttämisen hyödylliseksi, sillä se tukee eri oppiaineiden sisältöjen oppimista sekä rohkaisee osallistumaan. Vastaavasti kuin koulussa 1 myös koulussa 2 toistamisen sekä erityisesti musiikin mahdollisuudet osana erilaisia rutiineja oli koettu hyödyllisiksi.

Taulukko 4. Kooste teemoittelun avulla muodostetuista pääkategorioista

	Sisältöalue	Koulu 1	Koulu 2
MOVIC	Laulaminen	Laulaminen osana näytelmää Kansanlaulut Rutiininomaiset laulut	Kertaavat laulut Rutiininomaiset laulut Uuteen sisältöön liittyvät laulut
	Rytmitaidot	Perussyke Toistaminen Musiikin teoria	Osana luokassa toistuvia opetuslauluja
	Kuuntelutaidot	Toisen havainnollistustavan tukena Kuullun pohjalta toistaminen Rauhoittuminen Kuunnellun musiikin analysointi	Esitysten seuraaminen Laulamisen tukena oleva taustanauha tai video Muu taustamusiikki
	Ilmaisutaidot	Esiintymistaitojen harjoittelu Draamapedagogiikan hyödyntäminen Koreografian hyödyntäminen	Esiintymistaitojen harjoittelu Tanssiminen Eläytyminen liikkeen avulla
	Ajattelun taidot ja sosioemotionaaliset taidot	Vuorottelu Parityöskentely Kulttuureihin tutustuminen Itsearviointi	Musiikkikulttuurit Yleisönä toimiminen Esiintymistaitojen harjoittelu
Muut	Muut nostot aineistosta	Musiikki säännöllisesti osa oppituntia Hyödyllinen työskentelytapa Rytmiikan ulkopuoliset teoriasisällöt	Osana luokan rutiineja Musiikkisanasto Tukee eri oppiaineiden sisältöjen oppimista Rohkaisee osallistumaan Ideoiden jakaminen kollegoiden kanssa

7.1 Koulu 1: Musiikkia erilaiset oppijat huomioiden ja muistamisen tukena

Koulun 1 opetussuunnitelmassa koulun tarjoamasta kaksikielisestä opetuksesta käytettiin termiä kielirikasteinen opetus, jolloin opetuksesta alle 25 % opetetaan englanniksi.

Kielirikasteisessa opetuksessa vieras kieli on koulukohtaisen opetussuunnitelman mukaan väline opetussuunnitelman eri oppiaineiden opetukseen, ja oppimistavoitteet ovat samat kuin perusopetuksessa, jossa ei hyödynnetä kielirikasteista opetusta.

Koulun opetussuunnitelmassa oli myös määritelty tietyt oppiaineet, joissa osa opetuksesta oli pakollista järjestää englanniksi. Musiikki ei ollut yksi näistä aineista, mutta musiikissa ja muissa taito- ja taideaineissa vieraan kielen käyttöön kannustettiin soveltuvin osin. Erityisesti sanavaraston laajentamista painotettiin osana kielirikasteista opetusta. Sanavaraston kartuttamisen lisäksi kielirikasteisella alkuopetuksella pyritään muun muassa innostamaan oppilaita vieraan kielen oppimiseen, opettamaan oppilaita hyödyntämään kieltä erilaisissa viestintätilanteissa, tutustuttamaan oppilaita vieraisiin kulttuureihin sekä kehittämään luetun- ja kuulunymmärtämisen taitoja.

Aineistonkeruu koulussa 1 toteutettiin seuraamalla kaksikielisen alkuopetusluokan luokanopettajan opetusta erilaisille opetusryhmille. Opettaja 1 oli työskennellyt kaksikielisen luokan opettajana yli kaksikymmentä vuotta. Hän kertoi ajautuneensa musiikin opetuksen ja alkuopetuksen pariin koulun tarpeesta, eikä hänellä ollut esimerkiksi sivuaineiden kautta hankittua lisäkoulutusta kyseiseen opetukseen. Hän kuitenkin kertoi pitävänsä musiikin opetuksesta ja painotti vastauksissaan vuosien aikana kertynyttä kokemusta sekä materiaaleja kyseiseen opetukseen liittyen.

Koulun 1 opetusta havainnoitiin ainoastaan luokanopettajan kotiluokassa. Tämän lisäksi opettaja 1 kertoi, että musiikin opetusta järjestetään osittain musiikin luokassa. Erityisesti yhteissoittoon keskittyvä opetus pyritään hänen mukaansa järjestämään siellä. Kotiluokassa oli näkyvillä paljon kouluun liittyvää sanastoa englanniksi. Luokasta löytyi esimerkiksi kirjaston kirjoille oma merkitty paikka, oppiaineiden nimet sekä läksytaulu englanniksi. Luokasta löytyi myös musiikkiin liittyviä elementtejä, kuten erilaisia soittimia. Luokasta löytyi esimerkiksi djemberumpuja, piano ja kaiuttimet. Tämän lisäksi opettaja kertoi, että musiikin luokan soittimia, kuten xylofoneja, tuodaan tarvittaessa omaan luokkaan.

7.1.1 Laulaminen koulussa 1

Koulun 1 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 29 % (f=18) oli L-koodeja eli toimintaa, joka sisälsi laulamista ja sen harjoittelua. Laulaminen olikin koulussa 1 kaikista yleisin koodauskategoria, ja haastattelun aikana opettaja 1 kertoi hyödyntävänsä laulamista opetusmenetelmänä lähes päivittäin oman luokkansa kanssa. Havainnointijakson seitsemästä oppitunnista ainoastaan yhdellä oppitunnilla havainnointilomakkeeseen ei kirjattu ollenkaan laulamista. Tämä tunti oli suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunti. Laulamista havainnoitiin eniten havainnoidun luokanopettajan oman luokan useampaa oppiainetta eheyttävällä näytelmätunnilla (f=6) sekä kielirikasteisen ensimmäisen luokan musiikin tunnilla (f=5). Vain yksi laulamisesta tehty koodaus oli suomeksi.

Havainnointijakson aikana luokassa korostuivat kolme erilaista laulutyyppiä. Suuri osa tehdyistä lauluhavainnoinneista oli perinnesatujen pohjalta tehtyihin näytelmiin liittyviä lauluja. Näytelmäharjoitusten aikana oppilaat harjoittelivat englanniksi Jaakko kulta -kappaleen melodiaan sovitettua Little Red Hood -kappaletta (suom. Punahilkka). Tämän lisäksi oppilaiden kanssa harjoiteltiin Little pig -kappaletta, jossa oli mukana erilaisia kehorytmejä. Little pig -kappale liittyi Three little pigs -näytelmään (suom. Kolme pientä porsasta).

Toinen keskeinen laulutyyppi oli erilaiset tunnetut kansanlaulut, kuten Jumppalaulu, Viisi pientä ankkaa sekä Ponileikki. Näissäkin opetuskielenä toimi englanti ja kaikkiin näistä sisältyi myös yksinkertainen laululeikki. Laululeikit sisälsivät muun muassa taputtamista sekä erilaisiin rooleihin eläytymistä. Oppilaat pääsivät esimerkiksi näyttelemään ponilla ratsastamista, hyppynarulla hyppimistä sekä pieniä ankoja. Opettaja 1 perusteli perinteisten laulujen hyödyntämistä myös yhteissoittomahdollisuuksien kautta:

Syy varmaan sekin välillä, et sit, jos mä haluan, et me soitetaan niit kellopelillä. Niin mä oon jotenki kokenu, et ne on aika helppoja, yksinkertasii, nii sit niihin on saatu se soitto-osuus helposti. (Opettaja 1)

Kolmas keskeinen laulutyyppi havainnointijakson aikana oli erilaiset lyhyet rutiininomaiset laulut, kuten päivän lopuksi laulettava Goodbye-laulu sekä kuukausia kertaava laulu englanniksi matematiikan tunnin alussa. Opettaja kertoi myös hyödyntävänsä jonkin verran lauluja, joissa melodia pysyy samana mutta sanat vaihtuvat. Tästä esimerkkinä hän käytti laulua, jossa sanavaihtoehtoina ovat ”I’m a little snowman”, ”I’m a little spaceman” ja ”I’m a little batman”.

Laulujen harjoitteluun käytettiin toistoa, yhteen ääneen lukemista, taululla näkyvää visuaalista tukea sekä harjoittelun jakamista pienempiin osiin. Kappaleita laulettiin useita kertoja, myös eri oppitunneilla. Laulun sanat olivat usein esillä taululla, ja mahdollista uutta sanastoa käytiin läpi esimerkiksi opetuskeskustelun avulla. Harjoittelussa edettiin asteittain eli elementtejä lisättiin vähitellen jo opittujen asioiden rinnalle. Esimerkiksi Little pig -laulun harjoittelu aloitettiin laulun melodian ja sanojen harjoittelulla, ja vasta tämän jälkeen kappaleeseen lisättiin kehorytmiikkaa, kuten tömistyksiä ja taputuksia. Toisaalta joissain lauluissa oli eriyttävänä mahdollisuutena keskittyä ainoastaan soittamiseen ja jättää laulaminen kokonaan pois. Opettaja hyödynsi paljon myös pianosäestystä laulun tukena.

Laulamisen yhteydessä luokassa havainnoitiin erilaisia opetussisältöjä, jotka voivat edistää sosioemotionaalisia taitoja sekä vieraan kielen oppimista. Usean laululeikin yhteydessä oppilaat harjoittelivat oman vuoron odottamista, parityöskentelyä sekä työrauhan antamista. Tämän lisäksi laulujen sanastoa läpikäydessä opetettiin aktiivisesti sekä passiivisesti uutta sanastoa. Esimerkiksi musiikin tunnilla harjoitellun Uimalaulun yhteydessä oppilaat kävivät läpi laulussa esiintynyttä uimasanastoa, kuten swimming, diving ja breast stroke. Opettaja saattoi keskittyä myös yksinkertaisiin kielioppiasioihin. Oppilaita muistutettiin esimerkiksi yksikön ja monikon eroista Five little ducks -laulua harjoitellessa.

7.1.2 Rytmitaitojen harjoittelu koulussa 1

Koulun 1 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 19 % (f=12) oli R-koodeja eli rytmitaitoja harjoitettavia työskentelytapoja. Rytmitaitoon liittyviä koodauksia esiintyi kaikista eniten musiikin tunneilla. Valitut harjoitteet olivat pääosin suomeksi, mutta neljässä rytmitaitoon liittyvässä koodauksessa koodattu kieli oli englanti. Näissä tapauksissa englannin kieli näkyi lähinnä rytmiharjoitteita sisältävien laulettujen kappaleiden sanastona.

Rytmiikkaan liittyvä teoriasisältö opetettiin suomeksi.

Perussykkeen harjoittelu näkyi useammassa koodauksessa havainnointijakson aikana. Ensimmäisen luokan englanninkielisessä ponileikissä taputettiin perussykkeen mukana. Tämän lisäksi opettaja käytti pianolla soitettua perussykettä apuna taputusta sisältävässä rytmitehtävässä. Myös matematiikan tunnilla harjoitettiin marssimista yhteiseen “perussykkeeseen” samanaikaisesti kertolaskujen vastauksia luetellen. Opettaja 1 kertoi lähteneensä ryhmiensä kanssa liikkeelle viime syksynä juuri perussykkeen omaksumista harjoittavista tehtävistä:

Kyl siin on perussyke ollu aina. Toi syksy oli hyvinki sitä, painotteista, koska ei kaikki kuule sitä heti edes musiikista. --Joo, ne on just esimerkiks ne meidän lukukirjan ja aapisten laulut. Niin niihin on kauheen kiva. --Ja sit he tavallaan siin samas oppii niit sanoi, mut sit siin voi olla helppo perusrytmi. (Opettaja 1)

Opettaja 1 hyödynsi useammalla oppitunnilla myös erilaisia rytmien toistoon liittyviä tehtäviä, joko kehorytmejä hyödyntäen tai soittimia soittaen. Oppilaat toistivat haluttuja rytmejä joko opettajan perässä tai he saivat vuorotellen keksiä annettujen ohjeiden mukaisia kehorytmejä muille luokkalaisille. Kaikissa rytmiharjoituksissa tahtilaji oli neljä neljäsosaa. Kehorytmiikkaa sisältävissä harjoitteissa taputettiin käsiä yhteen, taputettiin käsillä jalkoihin, hypittiin ja tömistettiin jaloilla lattiaan. Rytmiharjoituksissa käytettyjä soittimia olivat rytmikapulat ja marakassi. Opettaja 1 kertoi valitsevansa, ottaako hän tunneilla kehorytmiikkaan perustuvia harjoitteita vai yhteissoittoa soittimilla ryhmän taitotason mukaan:

Kyl mä yritän, et molempii olis ihan yhtä paljon. Vähän riippuu siitä, et joskus on sellainen porukka, mikä nopeesti nappaa sen, ja sit mä voin ehkä ottaa vähän enemmän niinku soittimilla. Mut jos se viel tuntuu et se ei ihan, et mä kuulen et se on joillekin ihan tosi hankalaa, nii sit mä jotenki aattelen, että varma pohja on niinku hyvä. Mutta totta kai heist on kiva myöski soittaa, et meil on ihan rumpujaki täs yleensä. Mul on semmonen, et pieni ryhmä soittaa rumpuja ja pieni ryhmä tota laulaa ja pieni ryhmä kellopelin kans ja pieni ryhmä näil kapuloil ja marakasseil. He vaihtaa, semmonen kiertopiste. Et se on must aika hyvä. Sit he saa kaikki kaikkee. (Opettaja 1)

Rytmiharjoitteiden yhteydessä harjoiteltiin erilaisia teoriasisältöjä. Tunneilla opetettuihin teoriasisältöihin kuuluivat esimerkiksi nuottien aika-arvot sekä alkeistason musiikkisanasto kuten tahti ja tauko. Rytmejä harjoiteltiin lukemaan nuottikuvasta Kodaly-menetelmän rytmiminiä käyttäen, esimerkiksi taa- ja titi-nuotti. Rytmien tunnistamista harjoiteltiin myös erilaisissa kuuntelutehtävissä, joissa opettaja taputti halutun rytmin ja oppilaat saivat arvata, mihin taululla näkyvistä nuottikuvista kyseinen rytmi sopi. Osassa rytmiharjoitteista, kuten Uimalaulua harjoitellessa, samaa laulua harjoiteltiin erilaisiin tempoihin.

7.1.3 Kuuntelutaitojen harjoittelu koulussa 1

Koulun 1 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 13 % (f=8) oli K-koodeja eli kuuntelutaitoja harjoittavia työskentelytapoja. Kuuntelutaitoihin keskittyvistä harjoitteista suurin osa oli suomen kielellä (f=5). Koodauksien ja haastattelujen perusteella koulun 1 opetuksessa kuuntelutaitoja harjoitellessa korostuivat kuuntelu muiden havainnolistustapojen

tukena, erilaiset toistamiseen keskittyvät harjoitukset, musiikin kuuntelu rauhoittumiskeinona ja kuullun analysointiin keskittyvät harjoitukset.

Koulussa 1 havainnoitiin aineistonkeruujakson aikana useita kertoja laulujen tai rytmiharjoitusten harjoittelua pianosäestyksen kanssa. Havainnoinnin perusteella laulun taustalla kuuluva pianosäestys tuki oppilaita uuden melodian oppimisessa ja kuljetti harjoiteltua kappaletta eteenpäin. Joissain tapauksissa pianoa käytettiin myös rytmien soittamiseen kehorytmiikan sijaan. Myös musiikin tunnilla havainnoidussa rytmiharjoitteessa oppilaat pääsivät harjoittelemaan kuuntelutaitoja, kun heidän tuli osata yhdistää opettajan valitsema rytmi kuullun perusteella oikeaan nuottikuvaan taululla.

Myös kuullun toistaminen oli yleinen opetusmenetelmä opettajan 1 oppitunneilla. Toistamalla harjoiteltiin esimerkiksi englanninkielisten kappaleiden sanoja tai yksinkertaisia kehorytmejä, joita toistettiin joko opettajan tai muiden oppilaiden perässä. Opettaja 1 kertoi haastattelussa, että hän pyrkii käymään sanat aina kerran läpi toistamalla ennen kappaleen laulamista. Hän kertoi tällä toimintatavalla pyrkivänsä tukemaan erityisesti heikkoja lukijoita.

Opettaja 1 haastattelussa tuli ilmi myös kuuntelu osana luokan toimintakulttuuria.

Haastattelussa opettaja painotti kuuntelun ja työrauhan tärkeyttä mutta toisaalta kertoi myös erilaisista kuuntelutaitoja hyödyntävistä opetustuokioista. Esimerkiksi erilaiset rentoutumishetket olivat opettaja 1 mukaan sellaisia hetkiä, joissa hän hyödyntää musiikkia kuuntelutarkoituksessa. Kuunteluharjoitusten aikana oppilaille oli välillä myös mahdollisuus valita luokasta oma rauhoittumispaikka ja luokassa oli tähän tarkoitukseen omia mattoja.

Opettaja 1 kertoi, että oppilaat ovat pitäneet tämän tyyppisistä harjoituksista:

Sekin on tosi hienosti niinkun lähtenyt käyntiin niin, että ei siin tuu mitään sähläämistä, et he jotenki niinku se kaveri on silmät kiinni, ja toinen niinku musiikin tahdis hieroo, ja on tämmöstä tota niinku. Voi olla, et on annettu joku aihe, mietitään sitä ja jutellaan sit sen hetken päästä. Mut välil he ihan pyytää sitä, et voitasko ottaa sitä, kun kaverii hierotaan. (Opettaja 1)

Haastattelussa kävi myös ilmi, että oppilaiden kanssa otetaan välillä musiikin piirteisiin keskittyviä analyysihetkiä. Oppilaiden kanssa on opettaja 1 mukaan pohdittu esimerkiksi sitä, miltä mollivoittoinen kappale kuulostaa ja analysoitu Antonio Vivaldin Neljä vuodenaikaa -teoksen piirteitä. Havainnointijakson aikana tällaisia harjoituksia ei kuitenkaan ollut, vaan kuuntelutaitojen harjoittelu keskittyi lähinnä musiikkileikkeihin ja rytmiharjoituksiin.

7.1.4 Ilmaisutaitojen harjoittelu koulussa 1

Koulun 1 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 18 % (f=11) oli I-koodeja eli ilmaisutaitoja harjoittavia työskentelytapoja. Näistä kymmenen oli englanniksi ja vain yksi suomeksi. Tämä saattaa selittyä sillä, että havaitut ilmaisutaitojen harjoitteluhetket olivat suurimmaksi osaksi erilaisia englanninkielisiä draamatyöskentelyä sisältäviä laululeikkejä. Koulussa 1 tehdyn havainnointijakson perusteella ilmaisutaitojen harjoittelussa korostuivat esiintymistaitojen harjoittelu, vahvasti draamapedagogiikkaa hyödyntävät harjoitukset ja erilaiset koreografiat. Tämän lisäksi havainnointijaksolla oli yksittäisiä improvisaatiotaitoja edistäviä harjoitteita. Improvisaatiotaitoja harjoiteltiin muun muassa omia kehorytmejä keksittäessä.

Esiintymistaitoja harjoiteltiin havainnointijaksolla erityisesti näytelmiä ja niihin liittyviä kappaleita harjoitellessa. Oppilaat harjoittelivat perinnesatuihin liittyvien näytelmien kappaleita omilta paikoiltaan, esimerkiksi seisten. Opettaja 1 kertoi, että hänen mielestään se, mitä pienempänä ja useammin oppilaat pääsevät harjoittelemaan esiintymistaitoja luokan edessä, vaikuttaa siihen, kuinka suuri ”mörkö” esiintymisestä tulee oppilaille. Hänen omien havaintojensa mukaan pienet oppilaat nauttivat esiintymisestä eivätkä vielä jännitä kovin paljon.

Opettaja 1 hyödynsi draamapedagogiikkaa erityisesti musiikin tunneilla. Tästä hyvinä esimerkkeinä toimivat Teddy bear -laululeikki, jossa oppilaat pääsivät vuorotellen hyppimään kuvitteellista hyppynarua sekä Five little ducks -laululeikki, jossa oppilaat pääsivät liikkumaan luokassa ja leikkimään pieniä ankoja sekä niitä komentavaa äitienkkaa. Opettaja 1 perusteli draamaharjoitteiden käyttöä muistamisen tukena sekä erilaisia oppijoita osallistavana. Hän kertoi, että draamaharjoitteet saattavat tehdä laulamisesta miellyttävää myös niille oppilaille, jotka eivät pidä pelkästä laulamisesta sekä auttaa pieniä oppilaita muistamaan englanninkielisiä sanoja, joita kaikkia he eivät välttämättä edes ymmärrä.

Jo mainittujen laululeikkien lisäksi luokassa oli havainnointijakson aikana myös muita koreografiaa hyödyntäviä musiikkiharjoitteita. Oppilaiden päivittäiseen rutiiniin kuului lyhyt Good bye -loppupiiri, ja havainnointijakson aikana oppilaat lauloivat myös englanniksi laulettavaa Head, shoulders, knees and toes -laulua, jossa he harjoittelivat eri kehonosia tutun laululeikin koreografian avulla. Laulussa tulee koskettaa aina oikeaa kehonosaa, ja tempo nopeutuu laulun edetessä.

7.1.5 Ajattelun taitojen sekä sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu koulussa 1

Koulun 1 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 8 % (f=5) oli A-koodeja eli oppilaiden ajattelun taitoja ja sosioemotionaalisia taitoja harjoittavia työskentelytapoja. Havainnointien ja haastattelun perusteella koulussa 1 korostuivat sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu, kulttuurintuntemus sekä itsearviointien harjoittelu. Ajattelun taitoihin ja sosioemotionaalisiin taitoihin liittyvistä koodauksista kaksi oli englanniksi ja kolme suomeksi.

Sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu näkyi erityisesti ryhmätyöskentelytaitojen harjoitteluna. Monet luokassa havaitut laululeikit ja rytmiharjoitteet sisälsivät vuorottelun harjoittelemista. Yhdessä rytmiharjoitteista oppilaat pääsivät myös antamaan muille luokkalaisilleen vastausvuoroja, jolloin opettaja muistuttikin oppilaita antamaan vastausvuoroja myös niille, jotka eivät vielä olleet saaneet vastata. Oppilaat tulivat siis samalla harjoitelleeksi muiden huomioimista. Toisaalta luokan yhteisen toiminnan jälkeen harjoiteltiin myös oman toiminnan itsearviointia, esimerkiksi rytmiharjoitusten jälkeen.

Opettaja 1 haastattelussa tuli ilmi myös kaksikielisten luokkien kulttuurintuntemusta lisäävä opetus ja toimintakulttuuri. Opettajan mukaan oppilailla on säännöllisesti englanninkielisten maiden juhlapäiviin liittyviä teemapäiviä, joissa on yhdessä useampia luokka-asteita. Haastattelussa hän kertoi, että he ovat esimerkiksi viettäneet teemapäiviä kiitospäivään, ystävänpäivään ja halloweeniin liittyen. Nämä teemapäivät olivat haastattelussa esimerkkejä tapahtumista, joissa oppilaiden kanssa otetaan myös englanninkielisiä musiikkiesityksiä. Toisaalta englanninkielisiä lauluja ja muita esityksiä on opettajan mukaan pienissä määrin myös koulun yhteisissä kevät- ja joulujuhlissa. Tämän perusteella oppilaat pääsevät tutustumaan englanninkielisten maiden kulttuuriperintöön teemapäivien musiikin kautta mutta toisaalta tuomaan näiden maiden musiikkikulttuuria osaksi oman koulunsa toimintakulttuuria.

Opettaja 1 haastattelussa kävi ilmi myös koulun muu kielitietoinen toiminta. Hän kertoi esimerkiksi pitäneensä koulussa vieraan kielen opiskeluun keskittyvää kerhoa, jossa on otettu tuttuja lauluja myös kerhon kohdekielellä. Hän kertoi ottaneen kyseistä kohdekieltä välillä mukaan myös omille opetusryhmillensä vieraan kielen kerhon ulkopuolella. Opettaja 1 perusteli tätä omalla mielenkiinnollaan kyseistä kieltä kohtaan.

7.1.6 Musiikin ja vieraan kielen sanaston opettelua

Haastattelun aikana opettaja 1 nosti esiin erilaisia hyötyjä, joita hän oli huomannut musiikkia ja kielten opetusta yhdisteleviin menetelmiin liittyen. Erityisesti laulujen hyödyllisyys korostui opettaja 1 vastauksissa ja laulaminen korostui keskeisenä hänen käyttämäänsä opetusmenetelmänä havainnointijakson aikana. Haastattelussa opettaja 1 perusteli laulujen hyödyntämistä niiden kautta tapahtuvan sanaston toiston näkökulmasta. Muita hänen mainitsemiaan musiikin hyötyjä olivat sen merkitys opetusta tauottavana opetusmenetelmänä, musiikkia hyödyntävien työskentelytapojen mieluisuus oppilaiden näkökulmasta sekä musiikin hyödyntäminen vanhoja asioita kerratessa.

Toisaalta musiikkia hyödyntävässä opetuksessa voidaan oppia myös MOVIC-viitekehyksen pohjalta tehtyjen sisältöalueiden ja vastaavien koodien ulkopuolisia asioita.

Havainnointijakson aikana oppilaiden kanssa opeteltiin muun muassa musiikkisanastoa, kuten musikaali ja kaanon. Myös musiikin teoriaa saatettiin välillä yhdistää suoraan sanaston oppimista tukeviin tehtäviin. Havainnointijakson aikana oppilasryhmän tuli musiikin tunnilla ratkaista opettajan tekemä sana-arvoitus hyödyntäen nuottiviivalle merkattujen sävelten nimiä. Sävelten nimet täydennettiin kirjaimista muodostuvaan aukkotehtävään, jolloin oppilaat saivat selville jonkin englanninkielisen sanan kuten *cat* tai *head*.

Opettajan 1 haastattelun aikana nousi kuitenkin esille myös haasteita musiikin hyödyntämiseen liittyen. Yhdeksi haasteeksi opettaja 1 koki esimerkiksi sen, että luokassa on hyvin erityyppisiä oppilaita. Musiikkia hyödyntävät työskentelytavat saattavat olla jännittäviä joillekin oppilaille, eikä kaikkia tulisikaan hänen mukaansa pakottaa niihin. Toisaalta osa oppilaista nauttii niistä todella paljon, ja opettaja 1 pyrki tarjoamaan kaikille oppilaille mahdollisuuden osallistua omalla tavallaan musiikkileikkeihin:

--Onhan se ihana huomata, et esimerkiksi se leikki, kun ne hyppis hyppynaruu leikisti. Niin sekin, joka ei halua välttämättä laulaa eikä soittaakaan, nii hän voi olla sitä mieltä, et se hyppynarun pyörittäminen on just hänel niinku paras juttu. Ni tavallaan sit niinku, kun tuntee lapset, ni tietää, mikä on niinku kellekin sopiva. Et en mä kyl haluu ketään pakottaa, koska mä aattelen, et siit tulee kyllä sit viel niinku isompi mörkö. Sit taas on sellasii, jotka haluais aina olla, niin heidänkin täytyy oppii vuorotteluun. (Opettaja 1)

Opettaja 1 kertoi myös erilaisten musiikkia hyödyntävien työskentelytapojen motivoivan oppilaita, jotka eivät tavallisesti innostu opetuksesta:

On jotain vähän räpättyki sit mukamas. Ja sit meil on niinku se liikehdintä, rytmin mukaista kuitenkin. Et se on, varsinkin jätkiin puree aika hyvin. Noi nuoret miehet on sitä mieltä, et ei tä oo runo ollenkaan, kun se on vähän räppiä. (Opettaja 1)

Haastattelun perusteella koulun 1 musiikin opetuksessa korostui musiikin hyödyntäminen tarkoituksenmukaisesti silloin, kun sen käyttö on opetuksen ja muun koulussa tapahtuvan toiminnan kannalta perusteltavaa. Opettaja 1 mainitsi, että liiallinen toiminnallisista harjoituksista syntyvä häly voi olla kuormittavaa, jos sitä jatkuu koko koulupäivän ajan. Tämän takia hän on pyrkinyt pitämään tämän tyylliset harjoitteet luokassaan yksittäisinä tuokioina. Haastattelussa opettaja 1 myös mainitsi omaksi kehityskohteekseen musiikkiteknologian käytön mutta pohti samalla teknologian hyödyntämisen mahdollisia varjopuolia opetukselle. Hän koki, että oppilaat viettävät tällä hetkellä arjessaan paljon aikaa erilaisten näyttöjen ääressä ja hän onkin opettajana halunnut tietoisesti säilyttää omassa opetuksessaan käytäntöjä, joissa ei tarvita laitteita.

7.2 Koulu 2: Musiikki osana koko koulun toimintaa

Koulussa 2 kaksikielisestä opetuksesta käytettiin termiä CLIL, joka tässä koulussa tarkoitti sitä, että vähintään 25 % opetuksesta tapahtuu englanniksi. Oppiaineiden tavoitteet ovat kuitenkin samoja kuin ei-kaksikielisillä luokilla. Koulun CLIL-opetuksessa korostettiin opetussuunnitelman perusteella suullisia viestintätaitoja sekä kuuntelutaitoja.

Opetussuunnitelmassa myös mainittiin erilaiset projektit sekä rutiinit osana CLIL-luokkien arkea. CLIL-opetuksen tavoitteena on rohkaista oppilaita kielen käyttäjinä ja samalla auttaa heitä tutustumaan omiin ja vieraisiin kulttuureihin.

Tällä havainnointijaksolla opetusta havainnoitiin kolmena päivänä, yhteensä kolmetoista oppituntia (Taulukko 1). Jokainen näistä oppitunneista oli kaksikielisen opetuksen 2. luokalle. Tunneista yksi oli liikunnan opettajan eli opettaja 2L:n pitämä ulkoliikuntatunti, jolla ei havainnoitu musiikkia hyödyntävää toimintaa. Havainnointijaksolla oli myös yksi opettaja 2M:n pitämä musiikin tunti hänen omassa kotiluokassaan. Kaikki muut oppitunnit olivat opettaja 2 pitämiä. Ensimmäinen havainnointipäivä koostui koulun teemapäivään liittyvästä ohjelmasta.

Oppilaiden kotiluokassa ei ollut musiikin sisältöihin liittyvää sanastoa tai opetusvälineitä. Luokassa oli kuitenkin esillä paljon englannin oppimista tukevaa materiaalia kuten englanninkielistä sanastoa, maailmankartta, Iso-Britannian kuningasperhe -juliste ja

oppiaineiden nimet näkyvillä englanniksi. Musiikin opettajan kotiluokassa oli jonkin verran bändisoittimia, esimerkiksi rummut, mutta näitä ei käytetty havainnoidulla oppitunnilla. Tämän lisäksi havainnointijaksolla olleesta teemapäivästä osa vietettiin koulun liikuntasalissa, jossa on esiintymistä varten pieni lava salin takaosassa.

Havainnointijakson ja haastattelun perusteella koulussa 2 korostuivat erityisesti kuuntelutaitojen harjoittelu osana koulun teemapäivää sekä englanninkieliset opetuslaulut. Ajattelun taitojen sekä sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu jäi havainnointijakson aikana vähäiseksi mutta oli kuitenkin haastattelun perusteella tärkeä osa koulun 2 toimintakulttuuria, erityisesti juhlapyhien ja CLIL-luokkien yhteisten tapahtumien näkökulmasta. Koodausten jakautumista havainnointijakson aikana on kuvattu tarkemmin kuviossa 2.

7.2.1 Laulaminen koulussa 2

Koulun 2 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 17 % (f=7) oli L-koodeja eli laulamista sisältävää toimintaa, ja laulaminen oli toiseksi suurin koodauskategoria. Koulussa korostuivat erityisesti opetuslaulumaiset jo tuttuja asioita kertaavat laulut, rutiininomaiset laulut sekä päivän uuteen opetettavaan sisältöön liittyvät laulut. Laulamista havainnoitiin tasaisesti sekä englanniksi että suomeksi havainnointijakson aikana. Laulamista kuvaavista koodeista neljä oli englanniksi ja kolme suomeksi.

Tuttuja sisältöjä kerrattiin laulujen avulla esimerkiksi englannin tunnilla, jonka aikana oppilaat lauloivat viikonpäiviä kertaavaa Monkey Monday -laulua oppikirjasta sekä Numbers rock -numerolaulua. Tämän lisäksi havainnointijaksolla laulettiin muun muassa kuukausilaulua videon johdolla. Kuukausilaulua harjoiteltiin suomeksi, mitä opettaja 2 perusteli sillä, että hänen oppilaansa osaavat kuukaudet jopa paremmin englanniksi kuin suomeksi. Hän kokikin laulujen hyödyntämisen ehdottomaksi kielten varhennuksessa, mutta mainitsi sen mahdollisuuksista myös esimerkiksi ympäristöopissa sekä suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla edellisen tunnin sisältöjä kerratessa. Opettaja 2 myös kertoi, että hänen oppilaansa usein toivovat häneltä tiettyjä jo tuttuja lauluja uudelleen laulettavaksi.

Havainnointijaksolla nousivat esiin erilaiset luokan ja koulun rutiineihin liittyvät lauluhetket. Esimerkiksi Goodbye, have a nice weekend -laulu kuului opettaja 2 luokan rutiineihin. Hän mainitsi, että on yleensä ottanut jonkin tutun laulun myös aamun aloitukseen. Toisaalta havainnointijakson uskontotunnilla harjoiteltiin myös Siunaa sandaalimme -kappaletta, joka oli tulossa oppilaille kevätkirkon yhteydessä. Laulut kuuluvat opettaja 2 mukaan myös CLIL-

luokkien yhteisiin hetkiin, joissa oppilaat esittävät toisilleen pieniä esityksiä, usein englanninkielisten maiden juhlapyyhiin liittyen.

Laulut kuuluivat koulussa 2 havainnoinnin ja haastattelun perusteella laajasti eri oppiaineiden uusien sisältöjen opetteluun. Oppilaat harjoittelivat englannin tunnilla uusia verbejä opetuslaulun ja sitä tukevan koreografian avulla I can do it -kappaleen mukana. Lauluja otettiin mukaan myös suomen kielen ja kirjallisuuden tunnilla Kevätpursi-laulun muodossa. Opettaja 2 kertoi hyödyntävänsä esimerkiksi YouTubesta löytyviä Super simple - opetuslauluja sekä Jack Hardmanin opetuslauluja. Hän kertoi aloittavansa laulujen läpikäynnin kuuntelemalla, jonka jälkeen he käyvät oppilaidensa kanssa kappaleen yhdessä läpi ja lähtevät tapailemaan sitä. Hän kertoi käyvänsä kappaletta läpi tarpeeksi monta kertaa, jotta se jää todella mieleen. Opettajan 2 mukaan tällä tavoin kappaleet jäävät oppilaille ”korvamadoiksi”, ja he saattavat laulaa lauluja myös oppituntien ulkopuolella, esimerkiksi käytävillä.

7.2.2 Rytmitaitojen harjoittelu koulussa 2

Koulun 2 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 15 % ($f=6$) oli R-koodeja eli rytmitaitojen harjoittelua sisältävää toimintaa. Pääosa rytmitaitoja sisältävästä toiminnasta oli opetuslaulujen tukena olevia erilaisia kehorytmiharjoitteita. Tämän lisäksi rytmiiikan harjoittelu näkyi kuitenkin myös opetelluissa teoriasisällöissä sekä oli opettaja 2 kertoman mukaan yksi luokanhallintakeinoista tämän luokassa.

Kehorytmiiikka ja laululeikkejä hyödynnettiin esimerkiksi kuukausilaulun, Goodbye have a nice day -laulun sekä Monkey Monday -laulun yhteydessä. Monkey Monday -laulua harjoiteltiin oppilaiden kanssa myös erilaisiin tempoihin. Perussykkeen harjoittelua ei havainnoitu muuten kuin osana koulun teemapäivää, jossa oppilaat pääsivät taputtamaan erilaisten musiikkiesitysten tahtiin samalla kannustaen esiintyjä. Rytmiiikkaan liittyviä sisältöjä sivuttiin myös musiikin teoriaa harjoitellessa. Havainnointijakson aikana esiintyneitä termejä olivat esimerkiksi tahtiosoitus ja tahtiviiva.

Opettaja 2 kertoi myös käyttävänsä rytmiiikkaa oppilaiden huomion herättämiseen:

No ne on yleensä semmosii noi rytmiiikkajutut, et mä saatan ruveta keräämään lasten huomiota, jos he rupee niinkun touhuamaan jotain semmosta, mikä ei liity siihen asiaan. Niin mä saatan ruveta tekemään jotain rytmiiikkaa, jolloin joku huomaa, että okei, nyt tapahtuu jotain, ja lähtee mukaan. Ja me odotetaan niin kauan aikaa, et kaikki tulee mukaan. (Opettaja 2)

7.2.3 Kuuntelutaitojen harjoittelu koulussa 2

Koulun 2 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista 50 % (f=20) oli K-koodeja eli kuuntelutaitojen harjoittelua sisältävää toimintaa. Kuuntelutaitojen harjoittelua havainnoitiin selkeästi eniten kaikista koodauskategorioista havainnointijakson aikana. Suurin osa näistä koodauksista oli kirjattu koulun teemapäivän aikana, jolloin oppilaat seurasivat muiden koulun oppilaiden esityksiä. Tämän lisäksi kuuntelutaitoja harjoiteltiin erilaisia taustanauhoja ja opetusvideoita hyödyntäessä. Toisaalta sekä havainnoinnin että haastattelun perusteella myös taustamusiikki oli osa opettajan 2 opetusta ja havainnoidun koulun toimintakulttuuria. Suomen ja englannin kielen koodaukset jakautuivat puoliksi.

Oppilaat seurasivat havainnointijakson aikana erilaisia musiikki- ja tanssiesityksiä, joita seurattessa tuli harjoiteltua myös kuuntelutaitoja. Oppilaat seurasivat teemapäivänä esimerkiksi pianoesityksiä, bändiesityksiä, lauluesityksiä sekä tanssiesityksiä. Osa näistä oli myös englanniksi. Kuuntelutaitoja tuli harjoiteltua myös taustalla soivaa musiikkia kuunneltaessa. Esimerkiksi osana koulun teemapäivää oppilaat pääsivät tanssimaan Just dance -pelin musiikin mukana. Odottaessa omaa vuoroaan oppilaat pääsivät kuuntelemaan eri kielillä esitettyjä kappaleita osana kyseistä tanssipeliä. Opettaja 2 kertoi myös välillä pistävänsä taustamusiikkia muun työskentelyn taustalle, esimerkiksi kuvataiteen tunneilla.

Usein kuuntelutaitojen harjoittelu kytkeytyi uuden opetuslaulun opetteluun. Sanojen ja melodian kuuntelu oli yksi uuden kappaleen oppimisen edistämiseen tarkoitettuista työskentelytavoista. Tämän lisäksi oppimisen tukena ja kuuloaistin rinnalla saatettiin käyttää esimerkiksi visuaalista tukea taululla näkyvillä olevien sanojen muodossa. Uusia kappaleita kuunneltiin havainnointijakson aikana joko oppikirjan digimateriaaleista, videolta tai äänitiedostosta.

7.2.4 Ilmaisutaitojen harjoittelu koulussa 2

Koulun 2 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista vain 7 prosenttia (f=3) oli I-koodeja eli ilmaisutaitojen harjoittelua sisältävää toimintaa. Myöskään haastattelun perusteella ilmaisutaitojen harjoittelu ei korostunut luokan käyttämänä opetusmenetelmänä.

Ilmaisutaitojen harjoittelu näkyi havainnointijaksolla lähinnä osana laulujen kanssa harjoiteltavia pieniä laululeikkejä ja draamapätkiä. Oppilaat näyttelivät esimerkiksi erilaisia urheilulajeja. Koodauksista kaksi oli englanniksi ja yksi suomeksi.

Kuitenkin esimerkiksi tanssiminen näkyi havainnointijakson aikana ja kuului opettaja 2 mukaan luokan toimintakulttuuriin. Oppilaiden oli mahdollista pelata Just dance -peliä ja opettaja kertoi välillä hyödyntävänsä laululeikkejä, joihin sisältyy esimerkiksi pyörähdyksiä tai alas-ylös liikkeitä. Yhdeksi kehollisen ilmaisun hyödyksi opettaja 2 mainitsee niiden roolin muistamisen helpottamisessa. Hänen mukaansa kehon liikkeet helpottavat lasta muistamaan laulun sanoja, jopa seuraavaan oppituntiin asti.

Vaikka oman opetusryhmän kesken havainnointijakson perusteella ilmaisutaitoja tuli harjoiteltua muihin koodeihin verrattuna harvoin, esiintymistaitoja on mahdollista päästä harjoittelemaan osana koulun tapahtumapäiviä. Esiintymistä englanniksi harjoitellaan esimerkiksi kieliluokkien yhteisissä tapahtumissa sekä koulun teemapäivissä. Osallistuminen kaikkiin teemapäiviin esiintyjän roolissa ei ole kuitenkaan pakollista.

7.2.5 Ajattelun taitojen sekä sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu koulussa 2

Koulun 2 havainnointijakson aikana kirjatuista koodeista vain 3 % ($f=1$) oli A-koodeja eli ajattelun taitoja ja sosioemotionaalisia taitoja musiikin kautta harjoitettavia toimintatapoja. Tämä koodaus oli suomeksi. Nämä taidot kuitenkin näkyivät opettajan 2 haastattelussa havainnointijaksoa monipuolisemmin. Opettajan 2 haastattelun ja havainnoinnin perusteella ajattelun taitojen ja sosioemotionaalisten taitojen harjoittelu näkyivät erilaisiin musiikkikulttuureihin tutustumisena sekä esiintymistaitojen ja yleisönä olemisen taitojen harjoitteluna.

Havainnoinnissa ja haastattelussa erilaiset musiikkikulttuurit tulivat esille kahdesta eri näkökulmasta. Ensimmäinen näistä oli erilaiset kulttuurien perinnelaulut ja kansanlaulut. Havainnointijakson aikana oppilaat kävivät läpi suomalaisia perinnelauluja opettaja 2M:n musiikin tunnilla osana Kahoot-tietovisaa. Toisaalta oppilaat pääsevät kouluarjessaan tutustumaan myös englanninkielisten maiden perinnelauluihin. Opettaja 2 kertoi esimerkiksi laulaneensa oppilaiden kanssa Row row row your boat -kappaletta, joka on tunnettu englanninkielinen kansanlaulu. Perinnelaulujen lisäksi oppilaat pääsevät tutustumaan englanninkielisten maiden musiikkikulttuuriin osana CLIL-luokkien yhteisiä tapahtumia, joissa on usein teemana jokin juhlapyhä kuten ystävänpäivä tai Pyhän Patrickin päivä. Näihin kuuluu usein oppilaiden tekemiä esityksiä päivän teemaan liittyen. Opettaja 2 kertoi, että CLIL-luokkien yhteiset tapahtumat ovat myös oppilaille mahdollisuus tarkkailla oman kielitasonsa kehitystä luokka-asteelta toiselle siirryttäessä, sillä juhlat sisältävät monen tasoisia esityksiä luokka-asteen mukaan.

Tämän lisäksi opettaja 2 kertoi harjoittelevansa oppilaidensa kanssa esiintymistaitojen rinnalla yleisönä toimimista. Hänen mukaansa oppilaiden kanssa harjoitellaan muiden esitysten kunnioittamista ja ajoittain myös palautteen antoa. Tämä näkyi myös koulun yhteisissä tapahtumissa esimerkiksi hiljaisuuden säilyttämisenä sekä muille taputtamisena ja kannustamisena.

7.2.6 Vertaisryhmä tukee oppilaita ja opettajia

Koulussa 2 painottui erityisesti musiikin rooli osana erilaisia yhteisöllisiä tapahtumia. Havainnoinnin ja haastattelun perusteella musiikkia hyödynnettiin esimerkiksi koulun tapahtumapäivissä, kevätkirkossa sekä kummiluokkien kesken. Opettaja 2 kertoi, että he järjestävät kummiluokkansa kanssa esimerkiksi erilaisia taideprojekteja. Välillä oppilaat saavat myös tehdä toisilleen vapaamuotoisia esityksiä, jotka usein sisältävät tanssia tai näyttelemistä.

Opettaja 2 myös kuvaili musiikin hyödyntämistä osana muuttunutta koulumaailmaa. Haastattelun perusteella hän piti musiikkia mahdollisuutena keventää koulupäivää ja vähentää perinteisesti akateemiseksi miellettyjä toimintatapoja. Toisaalta hän painotti myös musiikin opetusta kielen oppimiseen rohkaisevana tekijänä. Musiikkia hyödynnettäessä opitaan huomaamatta esimerkiksi leikin varjolla. Opettaja 2 kertoi, että musiikin avulla voi saada vilkkaita mutta myös rauhallisempia oppilaita mukaan, kunhan heitä ei väkisin painosta osallistumaan ja antaa jokaisen osallistua omalla tavallaan.

Musiikkia käytettiin koulussa 2 paljon myös muiden havainnollistuskeinojen tukena. Monesti tietoa tuli usean aistikanavan kautta esimerkiksi kuulo- ja näköaistia hyödyntäen. Tämän lisäksi oppilaat pääsivät usein myös itse tuottamaan puhetta tai laulua näiden tehtävien yhteydessä. Opettaja 2 koki myös oppiaineiden väleillä olevan linkkejä toisiinsa. Hänen havaintojensa mukaan kaksikielisen luokan oppilaat ovat yleensä lahjakkaita kielissä, matematiikassa sekä musiikissa.

Haastattelun perusteella opettaja 2 piti tärkeänä sitä, että hänellä on valmiiksi koottuna itselleen materiaaleja. Opettaja 2 kertoi esimerkiksi keränneensä erilaisia musiikin hyödyntämiseen liittyviä linkkejä omaan Word-pohjaansa. Hän kuitenkin nosti tämän rinnalle CLIL-opettajakollegoiden tärkeyden ja tiedonvaihdon. Hän kertoi esimerkiksi siitä, kuinka on tottunut jakamaan toimivia ideoita muiden CLIL-opettajien kanssa erilaisissa keskusteluryhmissä.

Koulussa 2 MOVIC-viitekehykseen kuuluvien koodausten lisäksi musiikki näkyi erityisesti teoriaopetuksessa. Oppilaiden kanssa käytiin musiikin tunnilla läpi esimerkiksi nuottien ja taukojen aika-arvoja. Tämän lisäksi oppilaiden kanssa tutustuttiin sinfoniaorkesterin soittimiin. Omien soitto- ja laulutaitojen kartuttamisen lisäksi oppilaat harjoittelivatkin myös musiikin kieleen ja teoriaan liittyviä sisältöjä ikätasolleen sopivasti.

8 Pohdinta

Tässä tutkimuksessa tutkittiin sitä, miten kahdessa kaksikielistä opetusta tarjoavassa koulussa hyödynnetään musiikkia osana alkuopetusta. Aineistonkeruussa keskityttiin valittujen opettajien käyttämiin opetusmenetelmiin erilaisia sisältö- ja taitoalueita opetettaessa sekä heidän luokkiensa ja koko koulun toimintakulttuuriin. Myös käsiteltyjen toimintatapojen hyötyjä ja haittoja käsiteltiin haastattelun yhteydessä.

8.1 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen perusteella kaksikielisessä alkuopetuksessa opeteltiin kattavasti erilaisia sisältöjä ja taitoja musiikkia hyödyntäen. Musiikin avulla harjoiteltiin molemmissa kouluissa ennen kaikkea uutta englanninkielistä sanastoa, yleensä tiettyyn rajattuun teemaan liittyen. Teemoja saattoivat olla esimerkiksi viikonpäivät, uiminen tai numerot. Tämän lisäksi musiikkia yhdistettiin ilmaisutaitoja kehittäviin harjoituksiin, sosioemotionaalisten taitojen harjoitteluun sekä oppiaineiden sisältöjen kertaamiseen.

Käytetyimpiä opetusmenetelmiä olivat erilaiset laulut, jotka mahdollisuuksien mukaan sisälsivät koreografian tai yksinkertaisen rytmiiikkaharjoituksen muistamisen tukena. Näitä oli kytketty osaksi erilaisia laululeikkejä sekä draamapedagogiikan harjoitteita. Viladotin ja Casalsin (2018, 38) mukaan laulujen käyttö on yleistä sanaston, fonetiikan sekä kieliopin opetuksessa vieraan kielen tunneilla, ja kouluissa on vähemmän harjoitteita, jotka keskittyvät omaan tuottamiseen sekä äänien ja rytmien erittelyyn. Tässä tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että havainnoiduissa luokissa harjoiteltiin myös vähemmän havaittuja kategorioita, kuten kuuntelutaitoja sekä rytmien erittelyä. Rytmien erittely kuitenkin painottui erityisesti musiikin tunneille.

Myös kieliluokkien yhteinen toiminta kuului molempien koulujen toimintakulttuuriin. Tämä esiintyi tyypillisimmin englanninkielisten maiden juhlapyhien ympärille muodostuvina päivinä, jolloin luokkien ohjelmaan saattoi sisältyä erilaisia englantia ja musiikkia yhdisteleviä esityksiä tai leikkejä. Nämä havainnot tukivat Wewerin (2017, 287) näkökulmaa siitä, että erityisesti juhlapyhien käsittely on kaksikielisessä opetuksessa mahdollisuus syventyä kohdekielisten maiden kulttuuriin. Toisaalta molemmissa kouluissa musiikin hyödyntäminen kuului myös yksittäisten oppilasryhmien toimintakulttuuriin, ja molemmat haastatellut opettajat kertoivat musiikin hyödyntämisestä esimerkiksi päivän aloitus- tai lopetushetken yhteydessä. Rytmiiikkaharjoitteet toimivat myös luokanhallintakeinona.

Käytettyjä opetusmenetelmiä, perusteltiin erityisesti muistamisen helpottamisen avulla sekä muuta opetusta tauottavana toimintana. Musiikin hyödyntämisellä pyrittiin molemmissa kouluissa saamaan mukaan erilaisia oppijoita, niin vilsimpiä kuin myös ujompiä.

Molemmissa kouluissa musiikilla koettiin myös olevan monipuolisesti soveltamismahdollisuuksia eri oppiaineissa.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusehdotukset

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää huomioida tutkimuksen validiteetti eli kuinka uskottava ja luotettava se on (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 25). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa havainnointien sekä haastattelujen välillä oli havaittavissa ristiriitaisuutta, ja lähtökohtaisesti molemmissa kouluissa havainnoinnissa nousi esille enemmän koodauskategorioihin kuuluvia toimintatapoja kuin haastatteluissa. Erityisesti ajattelun taitoihin sekä sosioemotionaalisiin taitoihin liittyviä sisältöjä havaittiin enemmän havainnointijaksen aikana kuin mitä opettajat itse kertoivat haastatteluiden yhteydessä.

Ajattelun taitojen ja sosioemotionaalisten taitojen haasteena voikin olla se, ettei niitä mielletä osaksi yksittäisen oppiaineen tavoitetta, vaan luonnolliseksi osaksi kouluarkea. Esimerkiksi sosioemotionaalisia taitoja harjoitellaan koulupäivän aikana syntyvissä keskustelutilanteissa ja leikkiessä (Denham & Brown 2010, 657). Niitä ei välttämättä ajatella niinkään opetussisältöinä. Tällöin niiden osuus omasta opetuksesta saattaa myös haastattelussa jäädä mainitsematta. On myös mahdollista, että haastateltavat ymmärsivät kysymyksiä eri tavalla kuin mitä haastattelija oli niillä tarkoittanut (Cohen ym. 2007, 150). Tämä oli havaittavissa siinä, että esimerkiksi musiikkikulttuureihin liittyviä kysymyksiä jouduttiin tarkentamaan haastattelijan toimesta haastattelun aikana. Sekä havainnointilomake että haastattelulomake oli esitetattu.

Havainnointijaksot myös erosivat toisistaan koulujen välillä. Koulussa 2 teemapäivä näkyi erityisesti kuuntelutaitojen harjoittelun suurena määränä. Aineistonkeruun ajankohta saattoi myös vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Opettaja 2 toi tämän esille haastattelussaan ja kertoi, että musiikki on näkynyt hänen opetuksessaan eri tavalla lukukauden alussa. Havainnointijaksot sisälsivät molemmissa kouluissa paljon erilaisten esitysten seuraamista, esitysten harjoittelua sekä kertaavia tehtäviä. Tämän perusteella voidaankin pohtia, vaikuttiko aineistonkeruun ajankohta havainnoituihin opetusmenetelmätyyppeihin.

Tutkimukseen osallistuneita opettajia oli myös etukäteen tiedotettu siitä, että tutkimuksessa havainnoidaan musiikin hyödyntämistä luokassa, mikä saattoi vaikuttaa siihen, kuinka paljon musiikkia hyödynnettiin eri oppiaineiden tunnilla. Cohenin ja kumppaneiden (2007, 158) mukaan onkin mahdollista, että havainnoija vaikuttaa osallistujien käyttäytymiseen. Tämän takia erityisesti koodauskategorioiden esiintyvyyttä tulee tarkastella kriittisesti.

Havainnointien ja haastattelujen perusteella opettajat käyttävät erilaisia musiikkia hyödyntäviä opetusmenetelmiä laajasti eri oppiaineissa mutta eivät tiedosta läheskään kaikkia käyttämiään opetustapoja, sillä useita havainnoituja opetusmenetelmiä jäi mainitsematta haastattelussa. Toisaalta tulososion perusteella tutkimuksen kouluissa oli myös koodauskategorioita, jotka eivät olleet vahvasti edustettuna havainnoinnin ja haastattelujen aikana kerätyssä aineistossa. Esimerkiksi musiikkikulttuurit ja ajattelun taidot muodostivat hyvin pienen osan kaikista havaituista ja kerrotuista musiikin hyödyntämismenetelmistä.

Tässä tutkimuksessa otanta oli verrattain pieni ja keskittyi hyvin tarkasti rajattuun ajanjaksoon valittujen opettajien ja heidän oppilasryhmiensä arjesta. Jatkossa olisikin mielenkiintoista tutkia, miten musiikin hyödyntäminen jakaantuu kaksikielisessä opetuksessa pitemmällä aikavälillä ja mahdollisesti eri ikäisten oppilaiden kanssa. Toisaalta olisi mielenkiintoista tutustua esimerkiksi tarjolla olevien vieraiden kielten oppikirjojen tarjoamiin materiaaleihin musiikin hyödyntämiseen liittyen. Suomalainen opetussuunnitelma antaa opettajille melko vapaat kädet toteuttaa omaa opetustaan itse valittuja materiaaleja ja opetusmenetelmiä hyödyntäen. Siksi olisi tärkeää tutkia, minkälaisia mahdollisuuksia ja valmiita materiaaleja kentällä on tarjolla musiikin monipuoliseen eheyttämiseen liittyen. Valmiit materiaalit voivat tukea erityisesti tilanteessa, jossa musiikki ei ole opettajan oma vahvuusalue.

Nykyisessä koulumaailmassa myös oman erikoistumisalan ulkopuolisten taitojen hyödyntäminen on tärkeää ja opettajien tulisi hyödyntää opetuksessaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja havainnollistustapoja, kuten sanallista ilmaisua, musikaalista ilmaisua sekä liikekieltä (Viladot & Casals 2018, 39–42). Oma osaaminen vaikuttaa myös valittuihin opetusmenetelmiin. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että opettajat saattavat kokea kuuntelutehtävät laulutehtäviä mukavammiksi, sillä se ei vaadi opettajalta asettumista musiikkitehtävää johtavaan rooliin samalla tavalla kuin esimerkiksi laulaminen (Alisaari & Heikkola 2017, 241). Näin myös opettajan oma harrastuneisuus ja kokemukset saattavat heijastua siihen, kuinka rohkeasti uusia mahdollisesti omalla epämukavuusalueella olevia opetusmenetelmiä luokassa kokeillaan. Olisikin tärkeää pohtia mahdollisia

täydennyskoulutuksia musiikin hyödyntämiseen liittyen, myös niiden opettajien kanssa, jotka eivät opeta musiikkia tai ole siihen muuten erikoistuneita.

Kuten havainnoinnin aikana huomattiin, monet havaituista opetusmenetelmistä liittyivät alkuopetuksessa muutenkin tyypillisiin lapsilähtöisiin toimintatapoihin kuten leikkiin ja draamapedagogiikkaan. Siksi näihin opetusmenetelmiin liittyvien koulutusten järjestäminen olisi tärkeää kaikille alkuopetuksessa työskenteleville opettajille, riippumatta siitä, ovatko he kaksikielisen vai ei-kaksikielisen opetuksen luokanopettajia. Opetusmenetelmiä voidaan lähteä monipuolistamaan myös moniammatillista yhteistyötä lisäämällä eri opettajien ja muiden ammattilaisten välillä. Esimerkiksi kielten opettajien ja muiden oppiaineiden opettajien yhteistyö on aikaisemmissa tutkimuksissa ollut vähäistä (Cenoz, Genesee & Gorter 2014, 252).

Tulevaisuudessa olisi tärkeää, että musiikin opetusta tuotaisiin yhä rohkeammin osaksi opettajankoulutusta, opettajille järjestettäviä täydennyskoulutuksia sekä konkreettista toimintaa kentällä. Musiikki on tapa motivoida oppilaita mutta myös edistää heidän akateemisia taitojaan lapsilähtöisiä menetelmiä hyödyntäen. Samalla kun yhteiskunnassa kielten oppimisen merkitys kasvaa päivä päivältä, olisi tärkeää, että myös koulumaailmassa pyritäisiin tuomaan niin englannin kielen kuin muiden kielten opiskelua ikätason mukaisesti osaksi kouluarkea. Yhä nuoremmat lapset tutustuvat uuden kielen oppimisen Suomessa ja maailmalla. Siksi on tärkeää, että myös heille on tarjolla oppimista palvelevia ja motivoivia työskentelytapoja. Tulevaisuudessa musiikki on toivottavasti yksi näistä keinoista opetella uutta alkuopetusikäiset lapset ja heidän ikätasonsa huomioiden.

Lähteet

- Alisaari, J. & Heikkola, L. M. (2017). Songs and poems in the language classroom: Teachers' beliefs and practices. *Teaching and Teacher Education*, *63*, 231–242.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.12.021> Viitattu 28.11.2024
- Anghel, B., Cabrales, A. & Carro, J. M. (2016). Evaluating a bilingual education program in Spain: The impact beyond foreign language learning. *Economic Inquiry*, *54*(2), 1202–1223. <https://doi.org/10.1111/ecin.12305> Viitattu 29.11.2024
- Azevedo de Jesus, E. S. & Monteiro de Castro Silva, I. (2019). Influence of children's music learning on preschoolers' listening skills. *Audiology - Communication Research*, *24*, 1–7. <https://doi.org/10.1590/2317-6431-2019-2156> Viitattu 8.8.2024
- Bialystok, E. (2018). Bilingual education for young children: review of the effects and consequences. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, *21*(6), 666–679. <https://doi.org/10.1080/13670050.2016.1203859> Viitattu 29.11.2024
- Bilen, S. (2021). Speaking as a Musical Expression Tool According to Teachers' Views. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, *16*(2), 869–887.
<https://doi.org/10.18844/CJES.V16I2.5693> Viitattu 8.7.2024
- Bonacina, S., Krizman, J., White-Schwoch, T., Nicol, T. & Kraus, N. (2019). How Rhythmic Skills Relate and Develop in School-Age Children. *Global Pediatric Health*, *6*, 1–7.
<https://doi.org/10.1177/2333794X19852045> Viitattu 12.4.2024
- Busse, V., Hennies, C., Kreutz, G. & Roden, I. (2021). Learning grammar through singing? An intervention with EFL primary school learners. *Learning and Instruction*, *71*, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2020.101372> Viitattu 12.4.2024
- Byrne, R., Murphy, R., Ward, F. & McCabe, U. (2024). Playful (music) teaching and learning in Irish primary school classrooms. *Irish Educational Studies*, *43*(4), 1479–1499.
<https://doi.org/10.1080/03323315.2024.2330886> Viitattu 18.1.2025
- Celume, M. P., Besançon, M. & Zenasni, F. (2019). Fostering children and adolescents' creative thinking in education. Theoretical model of drama pedagogy training. *Frontiers in Psychology*, *9*, 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02611>
 Viitattu 29.11.2024
- Cenoz, J., Genesee, F. & Gorter, D. (2014). Critical Analysis of CLIL: Taking Stock and Looking Forward. *Applied Linguistics*, *35*(3), 243–262.
<https://doi.org/10.1093/applin/amt011> Viitattu 29.11.2024

- Chou, M.-H. (2023). Strategies for interactive listening in modern foreign language learning. *Language Awareness, 32*(1), 169–191.
<https://doi.org/10.1080/09658416.2022.2047194> Viitattu 6.7.2024
- Christoffels, I. K., de Haan, A. M., Steenbergen, L., van den Wildenberg, W. P. M. & Colzato, L. S. (2015). Two is better than one: bilingual education promotes the flexible mind. *Psychological Research, 79*(3), 371–379.
<https://doi.org/10.1007/s00426-014-0575-3> Viitattu 30.11.2024
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315456539> Viitattu 12.5.2024
- Degrave, P. (2019). Music in the Foreign Language Classroom: How and Why? *Journal of Language Teaching and Research, 10*(3), 412–420.
<https://doi.org/10.17507/jltr.1003.02> Viitattu 18.1.2025
- de Guerrero, M. C. & Commander, M. (2013). Shadow-reading: Affordances for imitation in the language classroom. *Language Teaching Research: LTR, 17*(4), 433–453.
<https://doi.org/10.1177/1362168813494125> Viitattu 11.10.2023
- Denham, S. A. & Brown, C. (2010). “Plays nice with others”: Social–emotional learning and academic success. *Early Education and Development, 21*(5), 652–680.
<https://doi.org/10.1080/10409289.2011.557336> Viitattu 5.1.2025
- Dere, Z. (2019). Investigating the creativity of children in early childhood education institutions. *Universal Journal of Educational Research, 7*(3), 652–658.
- Feng, Y. & Webb, S. (2020). Learning vocabulary through reading, listening, and viewing which mode of input is most effective? *Studies in Second Language Acquisition, 42*(3), 499–523. <https://doi.org/10.1017/S0272263119000494> Viitattu 12.4.2024
- Ferreri, L. & Verga, L. (2016). Benefits of Music on Verbal Learning and Memory: How and When Does It Work? *Music Perception, 34*(2), 167–182.
<https://doi.org/10.1525/MP.2016.34.2.167> Viitattu 11.10.2023
- Flaugnacco, E., Lopez, L., Terribili, C., Montico, M., Zoia, S., Schön, D., & Amitay, S. (2015). Music Training Increases Phonological Awareness and Reading Skills in Developmental Dyslexia: A Randomized Control Trial. *PloS One, 10*(9), 1–17
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0138715> Viitattu 11.10.2023
- Fritz, G. K. (2016). The benefits of being bilingual. *The Brown University Child and Adolescent Behavior Letter, 32*(5), 67–76. <https://doi.org/10.1002/cbl.30126> Viitattu 29.11.2024

- Gee, J. P. (2023). California Preservice Teachers and Music Integration in Elementary School Settings. *Visions of Research in Music Education*, 42(1), 78–91.
<https://digitalcommons.lib.uconn.edu/vrme/vol42/iss1/6> Viitattu 11.10.2023
- Good, A. J., Russo, F. A. & Sullivan, J. (2015). The efficacy of singing in foreign-language learning. *Psychology of Music*, 43(5), 627–640.
<https://doi.org/10.1177/0305735614528833> Viitattu 11.10.2023
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. (2018). Tutki ja kirjoita (15. uud. painos.). Helsinki: Tammi.
- Honing, H. (2013). Structure and interpretation of rhythm in music. Teoksessa D. Deutsch (toim.), *Psychology of music*, 369–404. Oxford, United Kingdom: Academic Press.
- Hugo, A. J. & Horn, C. A. (2013). Using music activities to enhance the listening skills and language skills of Grade 1, English first additional language learners. *Per Linguam: A Journal of Language Learning*, 29(1), 63–74. <https://doi.org/10.5785/29-1-542>
 Viitattu 11.12.2024
- Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J. & Aho, A. L. (2017). Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Kern, P., Wolery, M. & Aldridge, D. (2007). Use of songs to promote independence in morning greeting routines for young children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37(7), 1264–1271. <https://doi.org/10.1007/s10803-006-0272-0> Viitattu 8.11.2024
- Khoirrunisa, H., Nada, A. R. & Fatmasari, N. (2024). The Influence of English Songs on Listening Comprehension of the English Department Students at University. *IDEAS*, 12(1), 132–143. <https://doi.org/10.24256/ideas.v12i1.3333>
 Viitattu 20.11.2024
- Kneen, J., Breeze, T., Davies-Barnes, S., John, V. & Thayer, E. (2020). Curriculum integration: the challenges for primary and secondary schools in developing a new curriculum in the expressive arts. *Curriculum Journal*, 31(2), 258–275.
<https://doi.org/10.1002/curj.34> Viitattu 4.1.2025
- Laki perusopetuslain muuttamisesta 23.12.1999/1288. Finlex
- Lamont, A., Daubney, A. & Spruce, G. (2012). Singing in primary schools: case studies of good practice in whole class vocal tuition. *British Journal of Music Education*, 29(2), 251–268. <https://doi.org/10.1017/S0265051712000083> Viitattu 12.4.2024
- Legg, R. (2009). Using music to accelerate language learning: An experimental study. *Research in education*, 82(1), 1–12. <https://doi.org/10.7227/RIE.82.1>

Viitattu 1.12.2024

- Leinhardt, G., Weidman, C. & Hammond, K. M. (1987). Introduction and Integration of Classroom Routines by Expert Teachers. *Curriculum Inquiry*, 17(2), 135–176.
<https://doi.org/10.1080/03626784.1987.11075284> Viitattu 29.11.2024
- Lerikkanen, M.-K., Kiuru, N., Pakarinen, E., Poikkeus, A.-M., Rasku-Puttonen, H., Siekkinen, M. & Nurmi, J.-E. (2016). Child-centered versus teacher-directed teaching practices: Associations with the development of academic skills in the first grade at school. *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 145–156.
<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.12.023> Viitattu 4.1.2025
- Liao, Y.-F., Wagner, E. & Wagner, S. (2018). Test-Takers' Attitudes and Beliefs About the Spoken Texts Used in EFL Listening Tests. *English Teaching and Learning*, 42(3–4), 227–246. <https://doi.org/10.1007/s42321-018-0013-5> Viitattu 12.4.2024
- Lightbown, P. M. & Spada, N. (2020). Teaching and learning L2 in the classroom: It's about time. *Language Teaching*, 53(4), 422–432.
- Mannarelli, P. & Serrano, R. (2022). 'Thank you for the music': examining how songs can promote vocabulary learning in an EFL class. *The Language Learning Journal*, 52(1), 1–15. <https://doi.org/10.1080/09571736.2022.2092198> Viitattu 8.8.2024
- Mihaljević Djigunović, J. (2010). Starting age and L1 and L2 interaction. *International Journal of Bilingualism*, 14(3), 303–314.
- Morton, T. (2018). Reconceptualizing and describing teachers' knowledge of language for content and language integrated learning (CLIL). *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21(3), 275–286.
<https://doi.org/10.1080/13670050.2017.1383352> Viitattu 12.10.2024
- Mård-Miettinen, K., Hansell, K. & Kvist, M. (2023). Kaksikielinen varhaiskasvatus toisen kielen oppimisen ympäristönä: Bilingual early childhood education as an environment for second language learning. *AFinLA-teema*, 16, 141–162.
<https://doi.org/10.30660/afinla.126171> Viitattu 28.11.2024
- Nadiyya, R. & Suryadi, S. (2024). The Power of English Music to Improve Students' Listening Skills. *Ideguru: Jurnal Karya Ilmiah Guru*, 9(2), 683–688.
<https://doi.org/10.51169/ideguru.v9i2.772> Viitattu 29.11.2024
- Ojala, M. (2020). Perusteita ja haasteita varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun alun kehittämiseksi erityisesti lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. Kasvatustieteellisen tiedekunnan julkaisuja 2020. Helsingin yliopisto.
<https://doi.org/10.31885/9789515157782> Viitattu 28.11.2024

- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.
- Opetushallitus. (2019). Vuosiluokkien 1–2 A1-kielen opetussuunnitelman perusteet.
- O’Toole, J. (2009). Drama and Language. Teoksessa *Drama and Curriculum. Landscapes: the Arts, Aesthetics, and Education*, (6. painos). Springer, Dordrecht.
- Ozfidan, B. & Toprak, M. (2020). Cultural Awareness on a Bilingual Education: A Mixed Method Study. *Multicultural Learning and Teaching*, 15(1).
<https://doi.org/10.1515/mlt-2017-0019> Viitattu 1.12.2024
- Pérez-Cañado, M. L. (2012). CLIL research in Europe: Past, present, and future. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 15(3), 315–341.
<https://doi.org/10.1080/13670050.2011.630064> Viitattu 4.1.2025
- Perry, K. E., Donohue, K. M. & Weinstein, R. S. (2007). Teaching practices and the promotion of achievement and adjustment in first grade. *Journal of School Psychology*, 45(3), 269–292. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.02.005>
 Viitattu 14.11.2024
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Finlex.
- Pesce, C., Masci, I., Marchetti, R., Vazou, S., Sääkslahti, A. & Tomporowski, P. D. (2016). Deliberate play and preparation jointly benefit motor and cognitive development: mediated and moderated effects. *Frontiers in psychology*, 7, 1–18.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00349> Viitattu 4.1.2025
- Rautenberg, I. (2015). The effects of musical training on the decoding skills of German-speaking primary school children. *Journal of Research in Reading*, 38(1), 1–17.
<https://doi.org/10.1111/jrir.12010> Viitattu 12.12.2023
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. KvaliMOTV-menetelmäopetuksen tietovaranto. PDF-verkkójulkaisu. Tampereen yliopisto: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, 15–78. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoaarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>
 Viitattu 7.12.2023
- Santamaria-Villar, M. B., Gilar-Corbi, R., Pozo-Rico, T. & Castejon, J. L. (2021). Teaching Socio-Emotional Competencies Among Primary School Students: Improving Conflict Resolution and Promoting Democratic Co-existence in Schools. *Frontiers in Psychology*, 12, 1–16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.659348>
 Viitattu 28.11.2024
- Sjöberg, S., Mård-Miettinen, K., Peltoniemi, A. & Skinnari, K. (2018). Kielikylypy Suomen kunnissa 2017: Selvitys kotimaisten kielten kielikylyvyn tilanteesta

- varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7370-4> Viitattu 4.1.2025
- Spitzer, M. (2016). Bilingual benefits in education and health. *Trends in Neuroscience and Education*, 5(2), 67–76. <https://doi.org/10.1016/j.tine.2016.07.004> Viitattu 1.12.2024
- Tierney, A. & Kraus, N. (2015). Evidence for multiple rhythmic skills. *PloS One*, 10(9), 1–14. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0136645> Viitattu 2.3.2024
- Tomlinson, B. (2012). Materials development for language learning and teaching. *Language teaching*, 45(2), 143–179. <https://doi.org/10.1017/S0261444811000528> Viitattu 5.1.2025
- Torras Vila, B. (2021). Music as a tool for foreign language learning in Early Childhood Education and Primary Education. Proposing innovative CLIL Music teaching approaches. *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*, 4(1), 35–47. <https://doi.org/10.5565/rev/clil.60> Viitattu 14.10.2023
- Trohidis, K. & Hadjileontiadis, L. (2011). Tempo Induction from Music Recordings Using Ensemble Empirical Mode Decomposition Analysis. *Computer Music Journal*, 35(4), 83–97. https://doi.org/10.1162/COMJ_a_00092 Viitattu 2.3.2024
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (6. uud. painos). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023.
- van Kampen, E., Meirink, J., Admiraal, W. & Berry, A. (2020). Do we all share the same goals for content and language integrated learning (CLIL)? Specialist and practitioner perceptions of “ideal” CLIL pedagogies in the Netherlands. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 23(8), 855–871. <https://doi.org/10.1080/13670050.2017.1411332> Viitattu 14.10.2023
- Viladot, L. & Casals, A. (2018). Ryming the Rythm and Measuring the Metre: Pooling Music & Language in the Classroom. CLIL. *Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*, 1(1), 37–43. <https://raco.cat/index.php/clil/article/view/359372>. Viitattu 4.3.2024
- Wang, M. T. & Degol, J. L. (2016). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational psychology review*, 28(2), 315–352.
- Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E. & Gullotta, T. P. (2015). Social and Emotional Learning: Past, Present, and Future. Teoksessa Durlak, J. A., Domitrovich,

C. E., Weissberg, R. P., & Gullotta, T. P. (toim.) *Handbook of Social and Emotional Learning: Research and Practice*. New York: Guilford Press, 3–19.

https://www.researchgate.net/publication/302991262_Social_and_emotional_learning_Past_present_and_future Viitattu 23.11.2024

Wewer, T. (2017). An Observation Tool for Comprehensive Pedagogy in Content and Language Integrated Learning (CLIL): Examples from Primary Education. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 19(2), 277–292.

<https://doi.org/10.14483/22487085.11576> Viitattu 29.11.2024

Wu, Z. (2022). A Review of Drama-based and Music-based Pedagogy in Early Childhood Language Learning and Development. In *2021 International Conference on Education, Language and Art (ICELA 2021)*, 702–706. Atlantis Press.

<https://doi.org/10.2991/assehr.k.220131.129> Viitattu 28.11.2024

Liitteet

Liite 1. Saatesanat

Hei,

olen neljännen vuoden luokanopettajaopiskelija Turun yliopistosta ja etsin havainnoitavia alkuopetusluokkia sekä haastateltavia opettajia pro gradu -tutkielmaani.

Tapaustutkimuksessani tutkin vieraan kielen oppimista tukevia musiikin opetuksen käytäntöjä. Tutkimuksessa kerätään tietoa opetusmenetelmistä, oppimisympäristöstä, opetusmateriaaleista, opetussuunnitelmista, luokan ja koulun toimintakulttuurista sekä tutkittavissa luokissa olevan henkilökunnan koulutustaustasta, näkemyksistä ja kokemuksista aiheeseen liittyen.

Tutkimukseeni kuuluu luokassa tapahtuva havainnointijakso sekä sen lopuksi toteutettava haastattelu havainnoidun luokan luokanopettajan kanssa. Haastattelen mielelläni myös muita luokan kanssa havainnointijakson aikana työskennelleitä koulun henkilökunnan jäseniä. Voit välittää yhteystietoni tällaisille henkilöille. Jokainen henkilökohtainen haastattelu on noin tunnin mittainen. Haastattelu pohjautuu pääosin tekemiini havaintoihin sekä omiin kokemuksiini tutkimuksen aiheeseen liittyen. Havainnointijakson pituus voidaan neuvotella tapauskohtaisesti, mutta tavoitteenani olisi havainnoida luokan toimintaa ainakin kahden päivän ajan.

Havainnointiin tai haastatteluun ei tarvitse valmistautua mitenkään. Voit osallistua tutkimukseeni riippumatta siitä, kuinka paljon hyödynnät musiikkia omassa opetuksessasi. Oppilaita ei videoida tai haastatella, mutta pyydän tiedottamaan heitä ja huoltajia havainnoinnista etukäteen. Minulta saat valmiin viestin huoltajille välitettäväksi.

Havainnointia ei kuvata tai muuten nauhoiteta, vaan kaikki havainnot kerätään havainnointilomakkeeseen. Havainnoinnissa ei kerätä henkilötietoja. Henkilökunnan haastattelut kuvataan, ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti sekä tietoturvasääntöjen mukaisesti. Havainnointi ja haastattelu toteutetaan alustavasti x aikana, mutta tarkka aika voidaan sopia sinun aikataulusi mukaan.

Mikäli olet kiinnostunut osallistumaan tutkimukseeni, laitathan viestiä osoitteeseen tmpull@utu.fi. Otathan minuun myös yhteyttä, jos jokin asia jäi epäselväksi tai haluat lisää tietoa tutkimukseen liittyen. Tutkimuksessa kerätään tietoa opetusmenetelmistä,

oppimisympäristöstä, opetusmateriaaleista, opetussuunnitelmista, luokan ja koulun toimintakulttuurista sekä tutkittavissa luokissa olevan henkilökunnan koulutustaustasta, näkemyksistä ja kokemuksista aiheeseen liittyen. Alhaalla linkki tietosuojailmoitukseen, josta saat tarkempaa tietoa tutkimuksen tietosuojasta.

Tietosuojailmoitus: [linkki](#)

Ystävällisin terveisin

Tilda Pulli

Liite 2. Tietosuojalomake

1.Rekisterin nimi	Musiikin integrointi kouluarkeen vieraan kielen oppimisen näkökulmasta alkuopetusluokilla
2. Rekisterinpitäjät	Tilda Pulli tmpull@utu.fi +puhelinnumero Turun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, OKL Turku Assistentinkatu 5, 20500 Turku
3. Vastuuhenkilön yhteystiedot	Tilda Pulli tmpull@utu.fi +puhelinnumero
4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi +358 29 450 4361
5. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	<p>Aineisto kerätään pro gradu -tutkielmaani varten. Tapaustutkimuksessa tutkitaan alkuopetusluokissa hyödynnettäviä vieraan kielen oppimista tukevia musiikin opetuksen käytäntöjä. Tutkimuksessa kerätään tietoa opetusmenetelmistä, oppimisympäristöstä, opetusmateriaaleista, opetussuunnitelmista, luokan ja koulun toimintakulttuurista sekä tutkittavissa luokissa olevan henkilökunnan koulutustaustasta, näkemyksistä ja kokemuksista aiheeseen liittyen.</p> <p>Tutkimusaineisto kerätään alkuopetusluokissa tapahtuvalla havainnoinnilla sekä havainnoidun luokan opettajien ja mahdollisen muun henkilökunnan haastatteluilla. Oppilaita ei videoida eikä haastatella.</p> <p>Henkilötietoja kerätään ainoastaan niiltä henkilökunnan jäseniltä, jotka osallistuvat haastatteluun. Oppilaista ei kerätä henkilötietoja.</p> <p>Sähköpostiosoitetta käytetään haastattelukutsun lähettämiseen sekä muuhun tutkimukseen liittyvään viestintään.</p> <p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p>☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)</p> <p>☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)</p> <p>☐ muu mikä _____</p>
6. Tutkielman ohjaaja	Marjaana Puurtinen marjaana.puurtinen@utu.fi +358 50 339 4928
7. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen	Käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 e-kohta) Käsittely perustuu yliopistolain (558/2007) 2§:ssä

6 artiklan mukaisena käsittelyperuste	asetettuun yliopiston tehtävään ja sen toteuttamiseen yleisen edun nimissä.
8. Käsiteltävät henkilötietoryhmät	<p>Oppilaista ei kerätä henkilötietoja.</p> <p>Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja:</p> <p>Tutkimukseen haastateltavilta koulun henkilökunnan jäseniltä kerättyjä tietoja ovat: nimi, ammattinimike, opetettava luokka, sähköpostiosoite, kuva, ääni, koulutustausta, työkokemus sekä heidän näkemyksensä ja kokemuksensa tutkimuksen aiheeseen liittyen.</p>
9. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	Tietoja ei siirretä tai luovuteta kenellekään muulle kuin tutkielman tekijälle eli rekisterinpitäjälle sekä tutkielman ohjaajalle.
10. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
11. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	<p>Haastattelut kuvataan, tallennetaan Seafile-pilvipalveluun ja litteroidaan. Litterointivaiheessa osallistujat pseudonymisoidaan, jolloin litteraattitiedostoon ei jää nimeä, kuvaa tai ääntä eli siitä poistetaan suorat tunnistetiedot.</p> <p>Tietojen säilyttäminen tapahtuu tietoturvalain mukaisesti Turun yliopiston tietoturvalisessä Seafilessä. Seafilin kansiot suojataan vielä erikseen salasanalla.</p> <p>Kerättyä aineistoa säilytetään enintään 1.6.2029 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään tietoturvalisesti.</p>
12. Rekisteröidyn oikeudet	<p>Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa suostumuksensa ilmoittamalla siitä rekisterinpitäjälle seuraavasti: Laittamalla sähköposti rekisterin vastuuhenkilölle tmpull@utu.fi</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä.</p> <p>Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei kuitenkaan sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.</p>
13. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	<p>Haastatteluun osallistuvista henkilökunnan jäsenistä kerätyt henkilötiedot saadaan joko haastattelun yhteydessä tai jo ennen haastattelua tapahtuneen viestinnän välityksellä.</p> <p>Haastateltavia pyydetään mukaan lähestymällä yksittäisiä kouluja ja niiden alkuopetusluokkien luokanopettajia sekä rehtoreita.</p>

	<p>Tarvittaessa kunnan sivistystoimelta on hankittu lupa haastattelun toteuttamiseen kyseisessä kunnassa ja/tai koulussa. Haastatteluun osallistuvilta henkilökunnan jäseniltä on kysytty lupa haastatteluun. Kunnan sivistystoimea, kouluja, rehtoreita, opettajia ja muuta mahdollista henkilökuntaa lähestytään sähköpostitse.</p> <p>Havainnoinnissa ei kerätä henkilötietoja. Ennen havainnoinnin toteuttamista oppilaita ja heidän huoltajiaan on tiedotettu havainnoinnin toteuttamisesta heidän luokassaan.</p>
14. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

Liite 3. Tutkimustiedote

Suostumus tieteelliseen tutkimukseen osallistumisesta – Musiikin integrointi kouluarkeen vieraan kielen oppimisen näkökulmasta alkuopetusluokilla

Vastuullinen tutkija: Tilda Pulli, luokanopettajaopiskelija, Turun yliopisto, OKL Turku

Yhteystiedot:

Tutkimustiedotteen pvm: xx.xx.2024

Tässä tapaustutkimuksessa tutkitaan vieraan kielen oppimista tukevia musiikin opetuksen käytäntöjä alkuopetusluokissa. Aineistoa kerätään pro gradu -tutkielmaa varten.

Tutkimuksessa kerätään tietoa opetusmenetelmistä, oppimisympäristöstä, opetusmateriaaleista, opetussuunnitelmista, luokan ja koulun toimintakulttuurista sekä tutkittavissa luokissa olevan henkilökunnan koulutustaustasta, näkemyksistä ja kokemuksista aiheeseen liittyen.

Tutkimukseeni kuuluu luokassa tapahtuva havainnointijakso sekä sen lopuksi toteutettava haastattelu havainnoidun luokan luokanopettajan kanssa. Haastattelun mahdollisuuksien mukaan myös muita luokan kanssa havainnointijakson aikana työskennelleitä koulun henkilökunnan jäseniä. Jokainen henkilökohtainen haastattelu on noin tunnin mittainen. Havainnointijakson pituus voidaan neuvotella tapauskohtaisesti.

Havainnointiin tai haastatteluun ei tarvitse valmistautua mitenkään. Tutkimukseen voi osallistua riippumatta siitä, kuinka paljon musiikkia hyödynnetään havainnoidun luokan opetuksessa. Oppilaita ei videoida tai haastatella, mutta pyydän tiedottamaan heitä ja huoltajia havainnoinnista etukäteen. Havainnointia ei kuvata tai muuten nauhoiteta, vaan kaikki havainnot kerätään havainnointilomakkeeseen. Havainnoinnissa ei kerätä henkilötietoja. Henkilökunnan haastattelut kuvataan, ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti sekä tietoturvasuojallisesti. Tämän lomakkeen liitteenä on tietosuojailmoitus, josta löytyy lisätietoa tutkimuksen tietosuojasta.

Suostumus osallistua tieteelliseen tutkimukseen:

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen ja tietosuojaselosteen, saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelystä, ja minulla on ollut mahdollisuus esittää

vastuulliselle tutkijalle tarkentavia kysymyksiä. Allekirjoituksellani osoitan suostumukseni tutkimukseen osallistumiseen.

Aika ja paikka

Nimikirjoitus ja nimenselvennys

Liite 4. Havainnointilomake

Havainnointilomake

Lomakkeeseen kirjataan ajat minuutin tarkkuudella. Ylös kirjataan ainoastaan sellaiset tapahtumat, joissa alla mainittuja koodeja ilmenee opetuksessa tai muussa luokassa tapahtuvassa toiminnassa. Jokaisesta toiminnasta kirjataan erikseen, käytettiinkö harjoituksessa ainoastaan suomen kieltä S vai myös englantia E. Jos tehtävässä ei vaadita englantia mutta oppilas käyttää sitä spontaanisti, kirjataan tämä koodilla E, mutta spontaanisuus kirjataan lisätietosarakkeeseen.

Koodit

Koodien määritelmät tässä tutkimuksessa avattu tarkemmin johdannossa

L=laulaminen

R=rytmitaidot

K=kuuntelutaidot

I=ilmaisutaidot musiikin ja esiintymisen kautta

A=ajattelun taidot ja sosioemotionaaliset taidot eli tässä tutkimuksessa yhteys musiikin, itsetietoisuuden, toiseuden (esim. muihin kulttuureihin nähden) ja tunneälykkyyden välillä

M=muu toiminta, jossa musiikkia esiintyy

Oppiaine: _____

Päivämäärä ja kellonaika: _____

Huomioitavaa: _____

Yleiskuvaus kuuntelutaidoista	Oppimisympäristö

Koodaus

Aika (klo)	Koodit	Kuvaus toiminnasta	Kieli	Lisätietoja
		,		

Muita havaintoja

--

Liite 5. Teemahaastattelurunko

Opettajan oma koulutustausta, erityisesti alkukasvatukseen/englantiin/musiikkiin liittyen

Laulaminen:

Käydään läpi esimerkkitilanteita, joita on kirjattu koodilla L havainnointilomakkeeseen.

- Onko opettajalla niihin liittyen jotain lisättävää?
- Käytetäänkö kirjattujen menetelmien lisäksi joitain muita laulamista hyödyntäviä työtapoja?
- Millä perusteella työtavat valitaan? Onko opettajalla toistuvia työtapoja? Kuinka monta kertaa samaa laulua tai harjoitetta työstetään?
- Minkälaista sisältöä käsitellään L-koodilla merkittyjä opetusmetodeja hyödyntäen? esim. sanasto, kielioppi, oppiaineen uudet oppisisällöt

Rytmitaidot:

Käydään läpi esimerkkitilanteita, joita on kirjattu koodilla R havainnointilomakkeeseen.

- Onko opettajalla niihin liittyen jotain lisättävää?
- Käytetäänkö kirjattujen menetelmien lisäksi joitain muita rytmitaitoja hyödyntäviä työtapoja?
- Millä perusteella nämä työtavat valitaan? Onko opettajalla toistuvia työtapoja? Kuinka monta kertaa samaa harjoitetta työstetään?
- Minkälaista sisältöä käsitellään R-koodilla merkittyjä opetusmetodeja hyödyntäen? esim. taputtaminen, tavuttaminen, rytmien toistaminen, sanojen pilkkominen osiin, musiikkileikit

Kuuntelutaidot:

Käydään läpi esimerkkitalanteita, joita on kirjattu koodilla K havainnointilomakkeeseen.

- Onko opettajalla niihin liittyen jotain lisättävää?
- Käytetäänkö kirjattujen menetelmien lisäksi joitain muita kuuntelutaitoja hyödyntäviä työtapoja?
- Millä perusteella nämä työtavat valitaan? Onko opettajalla toistuvia työtapoja? Kuinka monta kertaa samaa harjoitetta työstetään?
- Minkälaista sisältöä käsitellään K-koodilla merkittyjä opetusmetodeja hyödyntäen?
- Sisältävätkö ne musiikkia vai pelkkää puhetta/muuta ääntä?

Ilmaisutaidot:

Käydään läpi esimerkkitalanteita, joita on kirjattu koodilla I havainnointilomakkeeseen.

- Onko opettajalla niihin liittyen jotain lisättävää?
- Käytetäänkö kirjattujen menetelmien lisäksi joitain muita ilmaisutaitoja hyödyntäviä työtapoja?
- Millä perusteella nämä työtavat valitaan? Onko sinulla toistuvia työtapoja? Kuinka monta kertaa samaa harjoitetta työstetään?
- Minkälaista sisältöä käsitellään I-koodilla merkittyjä opetusmetodeja hyödyntäen? esim. musiikkiliikunta, nonverbaalinen viestintä?
- Muu ilmaisutapa, joka yhdistää kielenopetuksen ja musiikin?

Tunnetaidot, musiikkikulttuurit ja minäkäsityksen pohdinta:

Käydään läpi esimerkkitalanteita, joita on kirjattu koodilla A havainnointilomakkeeseen.

- Onko opettajalla niihin liittyen jotain lisättävää?

- Käytetäänkö kirjattujen menetelmien lisäksi joitain muita ajattelun taitoja ja tunteaitoja hyödyntäviä työtapoja
- Millä perusteella nämä työtavat valitaan? Onko opettajalla toistuvia työtapoja? Kuinka monta kertaa samaa harjoitetta työstetään?
- Minkälaista sisältöä käsitellään A-koodilla merkittyjä opetusmetodeja hyödyntäen?
- Käsitelläänkö muiden kulttuureiden musiikkiteoksia vieraan kielen tunnilla tai muualla kouluarjessa?
- Saavatko oppilaat tuoda omia musiikkikulttuureitaan esille?
- Harjoitellaanko musiikin avulla omien tunteiden ilmaisua?

Luokan ja koulun toimintakulttuuri:

- Minkälaisia rutiineja luokassa on?
- Sisältyykö niihin musiikkia?
- Onko koko koululla yhteisiä projekteja/toimintatapoja, joihin sisältyy musiikkia? Entä kaksikielisen opetuksen luokkien kesken?
- Näkyykö lasten kuuntelema musiikki kouluarjessa, erityisesti englannin opetuksessa?

Oppimateriaalit:

- Millä perusteella opetusmenetelmät ja oppimateriaalit valitaan?
- Valitaanko musiikin tunneille kielen oppimista tukevaa opetusmateriaalia?
- Missä oppiaineissa musiikkia hyödynnetään oppikirjojen sisällöissä? Miten?
- Valitaanko oppikirjan ulkopuolelta oppimateriaaleja, joissa hyödynnetään musiikkia? Luodaanko materiaalia itse?

Kokoavia kysymyksiä:

- Minkälaisia hyötyjä musiikilla koetaan olevan opetukselle? Entä haittoja?
- Onko opettajan oma toiminta muuttunut työvuosien aikana?
- Onko jotain, mitä opettaja haluaisi muuttaa omassa musiikkia hyödyntävässä opetuksessaan? (lisätä/vähentää/yhteistyö muiden kanssa/koulutukset)